

UNİBANK KOMMERSİYA BANKI

31 dekabr 2010-cu il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə
Hesabatları və Müstəqil Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat	1
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət Haqqında Məcmu Hesabat	2
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Haqqında Hesabat	3
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat	4

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1	Giriş	5
2	Qrupun Əməliyyat Mühiti	5
3	Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi	6
4	Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr	17
5	Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi	19
6	Yeni Uçot Qaydaları	21
7	Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	25
8	Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər	26
9	Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	27
10	Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları	34
11	Ödəniş Tarixinədək Saxlanılan İnvestisiya Qiymətli Kağızları	36
12	Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər	37
13	Sair Maliyyə Aktivləri	38
14	Sair Aktivlər	39
15	Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər	39
16	Müştəri Hesabları	40
17	Müddətli Borc Öhdəlikləri	41
18	Sair Maliyyə Öhdəlikləri	42
19	Sair Öhdəliklər	42
20	Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri	42
21	Nizamnamə Kapitalı	43
22	Faiz Gəlirləri və Xərcləri	44
23	Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri	44
24	İnzibati və Sair Əməliyyat Xərcləri	45
25	Mənfəət Vergisi	46
26	Səhm üzrə Mənfəət/(Zərər)	48
27	Səqmentlər üzrə Təhlil	48
28	Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	52
29	Kapitalın İdarə Edilməsi	68
30	Şərti Öhdəliklər	69
31	Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	71
32	Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi	73
33	Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar	74
34	Əsas Tərəmə, Assosiasiya Olunmuş və Birgə Müəssisələr	76
35	Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr	76

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Unibank Kommersiya Bankının Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

- 1 Biz Unibank Kommersiya Bankının (“Bank”) və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2010-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət haqqında məcmu hesabat, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarından, eləcə də əsas uçot prinsiplərindən və digər izahedici qeydlərdən ibarət olan əlavə edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

- 2 Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə, həmçinin firıldaçılıq və ya səhv üzündən əhəmiyyətli təhriflər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin fikrincə zəruri olan daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun Məsuliyyəti

- 3 Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy bildirməkdir. Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Həmin Standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.
- 4 Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də firıldaçılıq və ya səhv nəticəsində konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, auditə mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot ehtimallarının əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.
- 5 Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

- 6 Bizim rəyimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

27 aprel 2011-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2010	31 dekabr 2009	1 yanvar 2009
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	54,600	52,481	39,117
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar		727	637	3,665
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8	27,903	35,655	16,117
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	228,022	223,319	317,714
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	2,480	772	869
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	11	200	-	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	25	2,062	-	-
Cari mənfəət vergisi üzrə qabaqcadan ödənişlər		1,074	-	-
Binalar və avadanlıqlar	12	38,600	11,195	12,387
Qeyri-maddi aktivlər	12	1,635	1,026	945
Sair maliyyə aktivləri	13	2,387	1,254	419
Sair aktivlər	14	10,956	35,662	27,762
CƏMI AKTİVLƏR		370,646	362,001	418,995
ÖHDƏLİKLƏR				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	15	14,455	4,824	7,386
Müştəri hesabları	16	181,671	148,026	142,281
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		-	-	750
Müddətli borc öhdəlikləri	17	108,555	140,173	200,361
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		44	2,747	993
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	25	-	264	71
Sair maliyyə öhdəlikləri	18	1,490	3,382	1,376
Sair öhdəliklər	19	267	1,788	529
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	20	21,990	21,603	21,546
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		328,472	322,807	375,293
KAPİTAL				
Nizamnamə kapitalı	21	44,919	30,000	15,000
Səhm mükafatı	21	484	484	12,076
Satıla bilən investisiya kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	10	-	70	70
(Yığılmış zərər)/Bölüşdürülməmiş mənfəət		(5,558)	6,822	15,359
Bankın səhmdarlarına aid olan xalis aktivlər		39,845	37,376	42,505
Qeyri-nəzarət payı		2,329	1,818	1,197
CƏMI KAPİTAL		42,174	39,194	43,702
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		370,646	362,001	418,995

27 aprel 2011-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Faiq Hüseynov
İdarə Heyətinin Sədri

Anna Kostina
Baş Mühəsib

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət Haqqında Məcmu Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2010	2009
Faiz gəlirləri	22	43,263	52,416
Faiz xərcləri	22	(23,960)	(24,674)
Xalis faiz gəlirləri		19,303	27,742
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	9	(12,428)	(7,747)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		6,875	19,995
Haqq və komissiya gəlirləri	23	6,576	5,581
Haqq və komissiya xərcləri	23	(796)	(560)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		414	1,717
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla/(zərər – gəlir çıxılmaqla)		129	(1,456)
Sair əməliyyat (xərcləri)/gəlirləri		(160)	184
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	24	(23,109)	(20,766)
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət		(10,071)	4,695
Mənfəət vergisi krediti/(xərçi)	25	1,829	(3,611)
İL ÜZRƏ (ZƏRƏR)/MƏNFƏƏT		(8,242)	1,084
İL üzrə sair məcmu gəlir		-	-
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU (ZƏRƏR)/GƏLİR		(8,242)	1,084
(Zərər)/mənfəət aşağıdakı kimi bölüşdürülür:			
- Bankın səhmdarlarına		(8,753)	463
- Qeyri-nəzarət payına		511	621
İL üzrə (zərər)/mənfəət		(8,242)	1,084
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir aşağıdakı kimi bölüşdürülür:			
- Bankın səhmdarlarına		(8,753)	463
- Qeyri-nəzarət payına		511	621
İL üzrə cəmi məcmu (zərər)/gəlir		(8,242)	1,084
Bankın səhmdarlarına düşən (zərər)/mənfəət üçün səhm üzrə (zərər)/mənfəət, əsas və azaldılmış (bir səhm üzrə AZN ilə)	26	(0.50)	0.04

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Haqqında Hesabat

	Min Azərbaycan Manatı ilə	Qeyd	Bankın səhmdarlarına aid olan hissə				Cəmi	Qeyri-nəzarət payı	Cəmi səhmdar kapitalı
			Nizam-namə kapitalı	Səhm mükafatı	Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	Bölüşdürülməmiş mənfəət/ (Yığılmış zərər)			
1 yanvar 2009-cu il tarixinə qalıq			15,000	12,076	70	15,359	42,505	1,197	43,702
İl üzrə mənfəət			-	-	-	463	463	621	1,084
2009-cu il üzrə cəmi məcmu gəlir			-	-	-	463	463	621	1,084
Yeni səhm emissiyası	21	15,000	-	-	-	(9,000)	6,000	-	6,000
Səhm mükafatının ləğv olunması		-	(11,592)	-	-	-	(11,592)	-	(11,592)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə qalıq			30,000	484	70	6,822	37,376	1,818	39,194
İl üzrə zərər			-	-	-	(8,753)	(8,753)	511	(8,242)
Yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının realizasiyası	10	-	-	(70)	(70)	70	-	-	-
2010-cu il üzrə cəmi məcmu zərər			-	-	(70)	(8,683)	(8,753)	511	(8,242)
Yeni səhm emissiyası	21	11,592	-	-	-	-	11,592	-	11,592
Kapitalaşdırılmış bölüşdürülməmiş mənfəət	21	3,327	-	-	-	(3,327)	-	-	-
Səhmdarlara dividend şəklində olmayan ödənişlər	21	-	-	-	-	(370)	(370)	-	(370)
31 dekabr 2010-cu il tarixinə qalıq			44,919	484	-	(5,558)	39,845	2,329	42,174

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2010	2009
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		45,292	52,363
Ödənilmiş faizlər		(23,893)	(23,965)
Alınmış haqq və komissiyalar		6,576	4,850
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(796)	(560)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir		414	2,448
Ödənilmiş sair əməliyyat xərcləri		(143)	184
Ödənilmiş inzibati və sair əməliyyat xərcləri		(19,718)	(17,887)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(4,274)	(1,664)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti		3,458	15,769
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlarda xalis (artım)/azalma		(90)	3,028
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərdə xalis azalma/(artım)		7,775	(19,538)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis (artım)/azalma		(23,012)	86,701
Sair maliyyə aktivlərində xalis (artım)/azalma		(1,133)	167
Sair aktivlərdə xalis azalma/(artım)		14	(7,422)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdə xalis (azalma)/artım		9,631	(2,343)
Müştəri hesablarında xalis artım/(azalma)		34,148	(4,656)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarında xalis azalma		-	(750)
Sair maliyyə öhdəliklərində xalis azalma		(1,809)	(151)
Sair öhdəliklərdə xalis azalma		(1,516)	(1,292)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		27,466	69,513
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının alınması		(10,072)	(10)
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının geri qaytarılması		8,363	107
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının alınması	11	(200)	-
Binalar və avadanlıqların alınması		(3,643)	(1,279)
Binalar və avadanlıqların satışından daxilolmalar		67	15
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(5,485)	(1,167)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Müddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar		22,831	116,494
Müddətli borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(54,432)	(176,077)
Adi səhmlərin emissiyası	21	11,592	6,000
Səhmdarlara dividend şəklində olmayan ödənişlər	21	(370)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(20,379)	(53,583)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		517	(1,399)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım		2,119	13,364
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	52,481	39,117
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		54,600	52,481

1 Giriş

Unibank Kommersiya Bankı ("Bank") və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) 31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il üçün hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun hazırlanmışdır.

Bank Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış açıq səhmdar cəmiyyətidir. Bankın əsas səhmdarı cənab Eldar Qəribovdur (2009: cənab Eldar Qəribov).

UniLeasing şirkəti ("UniLeasing") 17 iyun 2004-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət 2004-cü ilin avqust ayında fəaliyyətə başlamışdır və səhmlərinin 66.7%-i Banka məxsusdur.

Səhmləri 100% Banka məxsus olan UniCapital Şirkəti ("UniCapital") 23 yanvar 2008-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət 2008-ci ilin fevral ayında fəaliyyətə başlamışdır. Şirkətin əsas fəaliyyəti müştərilər adından səhm portfelinin idarə edilməsi və Azərbaycanın qiymətli kağızlar bazarında sərmayə xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir.

Əsas fəaliyyət növləri. Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında hüquqi və fiziki şəxslər üçün bank xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Bank 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu fiziki şəxslərin 30 min AZN-dən çox olmayan əmanətləri üzrə tam kompensasiya ödənilməsinə zəmanət verir:

Bankın Azərbaycan Respublikasında iyirmi dörd filialı vardır (2009: iyirmi dörd filial).

Bankın hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi ölkə. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

R. Behbudov küçəsi 55,
AZ1022
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeydlər göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı ilə ("min AZN") əks olunmuşdur. Azərbaycan Manatı ("AZN") Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikası. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər, o cümlədən digər ölkələrdə sərbəst dönərli olmayan valyuta, xarici valyuta əməliyyatları üzrə ciddi nəzarət və nisbətən yüksək inflyasiya səviyyəsi mövcuddur. Azərbaycanın bank sektoru ictimai fikirdəki mənfə dəyişikliklərə və iqtisadi şəraitə qarşı həssasdır. Bəzən Azərbaycan iqtisadiyyatında likvidlik riskləri ilə əlaqədar olaraq bank sektoruna inamın azalması halları müşahidə olunur. Rəhbərlik, bank sektorundakı iqtisadi tendensiyaları və aparılacaq islahatları, habelə Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik və ya inamın azalması hallarının Qrupun maliyyə vəziyyətinə mümkün təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil.

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların üzleşdiyi çətinliklərə müflisləşmə və iflas haqqında qanunverici bazanın təkmilləşdirilməsi zərurəti, rəsmiləşdirilmiş qeydiyyat və girovun hesabına borcların ödənilməsi prosedurlarının çatışmazlığı, eləcə də hüquqi və fiskal sistemlə bağlı digər çatışmazlıqlar daxildir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi inkişafın gələcək perspektivləri Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və pul islahatlarının effektivliyindən, eləcə də vergi, hüquq, normativ və siyasi sistemin inkişafından xeyli dərəcədə asılıdır.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti (davamı)

Qlobal maliyyə bazarlarındakı son qeyri-sabitlik. 2007-ci ilin ortalarında başlamış qlobal likvidlik böhranı kapital bazarlarında maliyyələşdirmə səviyyəsinin aşağı düşməsinə, banklararası kredit dərəcələrinin mütəmadi olaraq artmasına və Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik səviyyəsinin azalmasına səbəb olmuşdur. Bu işə müştərilərə verilmiş yeni kreditlər və avansların sayının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və mümkün olduqda beynəlxalq institutlar və digər yerli banklardan borc vəsaitlərinin alınması zamanı maliyyələşdirmə xərclərinin artmasına gətirib çıxarır. Qlobal maliyyə bazarlarında baş verən qeyri-müəyyənliklər bankların müflisləşməsinə, həmçinin Amerika Birləşmiş Ştatları, Qərbi Avropa ölkələri, Rusiyada bankların xilasına dair tədbirlərin görülməsi zərurətinə gətirib çıxarmışdır. Bu cür hallar Qrupun yeni borc vəsaitləri əldə etməsi və daha erkən dövrlərdə həyata keçirilən əməliyyatlara tətbiq edilən şərtlər ilə mövcud borc vəsaitlərini yenidən maliyyələşdirməsi qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Qrupun debitorları likvidlik səviyyəsinin aşağı olmasından zərər çəkə bilər və bu da öz növbəsində onların öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Debitorlar üçün qeyri-əlverişli əməliyyat şərtləri həmçinin pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə rəhbərliyin proqnozlarına, eləcə də maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsinə təsir göstərə bilər. Rəhbərlik, mövcud məlumatlara əsasən dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminlərin yenidən nəzərdən keçirilməsini lazımı şəkildə əks etdirmişdir.

Rəhbərlik maliyyə bazarlarında likvidliyin gələcəkdə azalması və valyuta və kapital bazarlarında qeyri-sabitliyin artmasının Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini dəqiq qiymətləndirmək iqtidarında deyil. Rəhbərlik, mövcud şəraitdə Qrupun fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirlərin görülcəyini hesab edir. Buna baxmayaraq, qlobal maliyyə böhranının tam təsirini proqnozlaşdırmaq və ya ona qarşı tədbirlər görmək qeyri-mümkündür. Bununla belə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı qlobal maliyyə bazarlarında qeyri-sabitliyin davam etdiyi bir vaxtda yerli bankların öz likvidlik mövqelərini son illər ərzində Azərbaycanda yığılmış mövcud ehtiyatlar hesabına artırması üçün onlara yardım göstərəcəyini bəyan etmişdir və bu günə qədər belə maliyyə dəstəyi göstərmişdir. Lakin, qlobal maliyyə böhranının Bankın bir çox borcalanlarına təsir göstərməsi nəticəsində aktivlərin keyfiyyətinin aşağı düşməsi riski qalmaqdadır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlə ilkin uçotu və satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər uçotuna əsasən hazırlanmışdır. Qeyd olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot prinsipləri başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda, bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (5 sayılı Qeydə baxın).

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Törəmə müəssisələr Qrupun birbaşa və ya dolayısı ilə səsvermə hüquqlu səhmlərinin 50%-dən artıq hissəsinə sahib olduğu və ya qazanc əldə etmək məqsədilə onun maliyyə və əməliyyat siyasətinə nəzarət etmək gücü olduğu müəssisələr və digər təşkilatlardır (xüsusi təyinatlı müəssisələr daxil olmaqla). Qrupun digər müəssisəyə nəzarət etməsini müəyyənləşdirərkən istifadə edilməsi və ya dəyişdirilməsi mümkün olan potensial səsvermə hüquqlarının mövcudluğu və təsiri nəzərə alınır. Törəmə müəssisələr onların əməliyyatları üzrə effektiv nəzarət Qrupa keçdiyi andan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Törəmə müəssisələr konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında alış metodu ilə əks etdirilir. Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində əldə edilmiş müəyyən edilə bilən aktivlər və qəbul edilmiş öhdəliklər/şərti öhdəliklər qeyri-nəzarət payının həcmindən asılı olmayaraq alış tarixində onların ədalətli dəyərində ölçülür.

Qrup qeyri-nəzarət payını hər bir əməliyyat üzrə fərdi qaydada a) ədalətli dəyərlə və ya b) əldə edilmiş şirkətin xalis aktivlərində qeyri-nəzarət payına proporsional şəkildə qiymətləndirir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Əldə edilmiş şirkətin müqabilində ödənişlər təqdim edilmiş aktivlərin, buraxılmış pay alətlərinin və yaranmış və ya götürülmüş öhdəliklərin ədalətli dəyərində, o cümlədən şərti ödənişlər üzrə razılaşmalar nəticəsində yaranmış aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Bu zaman məsləhət xidmətləri, hüquq xidmətləri, qiymətləndirmə və analoji peşəkar xidmətlərə görə ödənişlər kimi alış xərcləri nəzərə alınmır. Pay alətlərinin buraxılması zamanı yaranmış əməliyyat xərcləri kapitaldan çıxılır; borc qiymətli kağızların buraxılması ilə bağlı yaranmış əməliyyat xərcləri onların balans dəyərindən çıxılır və alış ilə bağlı bütün sair əməliyyat xərcləri xərcə silinir.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir; realizasiya olunmamış zərərlər də dəyərin əldə edilməsi halları istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Bank törəmə müəssisəsi ilə birlikdə Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir.

Qeyri-nəzarət payı Qrupun birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı paya düşən törəmə müəssisənin xalis fəaliyyət nəticələri və səhmdar kapitalının hissəsidir. Qeyri-nəzarət payı Qrupun səhmdar kapitalının ayrıca komponentini təşkil edir.

Qeyri-nəzarət payının alışı və satışı. Qrup qeyri-nəzarət payına malik olan tərəflərlə əməliyyatların uçotu üçün kommersiya müəssisəi modelini tətbiq edir. Alınmış qeyri-nəzarət payının ödənişi ilə balans dəyəri arasında hər hansı fərq olduqda, bu fərq kapitalda birbaşa olaraq kapital ilə əməliyyat kimi uçota alınır. Qrup satışdan əldə olunan ödəniş ilə satılmış qeyri-nəzarət payının balans dəyəri arasındakı fərqi səhmdar kapitalında dəyişikliklər haqqında hesabatda kapital ilə əməliyyat kimi uçota alır.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə və ya amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda göstərilir.

Ədalətli dəyər əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan, yaxşı məlumatlandırılmış və bir birindən asılı olmayan alıcı və satıcı arasında aktivin mübadilə edilə bilən və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləğdir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləndirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Qrup qarşılıqlı surətdə əvəzləndirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər. Maliyyə aləti fəal bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsullarından, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlilindən istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və öhdəlik məbləğlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və *əməliyyat xərclərini* ehtiva edir. İlkin dəyər qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara, eləcə də açıq bazarda kotirovkası olmayan və pay alətləri ilə ödənilməli və onlara bağlı olan derivativlərə tətbiq edilir tətbiq edilir. 4 və 10 sayılı Qeydlərə baxın.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya edilmiş dəyər əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ədalətli dəyerdə qeydə alınır. İlkin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin uçot zamanı yaranan mənfəət və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("müntəzəm" alış və satışlar), Qrupun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Qrup maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivini satış üzrə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərini cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Overnayt depozitlər istisna olmaqla, bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr digər banklardan alınacaq vəsaitlərə daxil edilir. Məhdudlaşdırılmış məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxarılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də manatla və xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar maya dəyərində qeydə alınmaqla, Qrupun gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtilə Qrup tərəfindən müxbir banklara avans şəklində nağd pul verdiyi zaman uçota alınır. Bu zaman, Qrupun derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan və sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən debitor borcları üzrə alqı-satqı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtilə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Qrup tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verdiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Qrupun həmin debitor borcları üzrə alqı-satqı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə tanınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya dövrünə təsir göstərən dəyərsizləşmə üzrə zərərlər il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir. Ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivi (əhəmiyyətindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair Qrupda obyektiv dəlil olmadıqda, həmin aktiv analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edilir və dəyərsizləşməyə görə birlikdə qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uygundur.

Dəyərsizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcminə dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan dəyərsizləşmiş maliyyə aktivi ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılırsa və ya bu şərtlər borcalanın və yaxud borcverənin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişərsə, dəyərsizləşmənin uçotu şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivi üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərini hesablanması girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəflər çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə bəra edilir.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurları tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpa edilməsi il üzrə mənfəət və ya zərərdə dəyərsizləşmə üzrə zərərin azaldılması kimi uçota alınır.

Verilmiş kreditin geri ödənilməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş təminat. Verilmiş kreditin geri ödənilməsinə görə Qrupun mülkiyyətinə keçmiş təminat vaxtı ötmüş kreditlərlə bağlı Qrup tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərini əks etdirir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və aktivlərin növündən və Qrupun həmin aktivləri istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq binalar və avadanlıqlar, sair maliyyə aktivləri və ya sair aktivlərin tərkibində mal-material ehtiyatlarına daxil edilir və sonradan bu cür aktivlər üçün uçot siyasətinə uyğun olaraq yenidən qiymətləndirilir və uçota alınır.

Verilmiş kreditin geri ödənilməsinə görə girov təminatının Bankın mülkiyyətinə keçməsi nəticəsində Bankın həmin aktivin ilkin mülkiyyətçisi üzərində nəzarətinin yaranmasına gətirib çıxardığı təqdirdə, müəssisələrin birləşməsi alış metodu ilə uçota alınır (konsolidasiya haqqında uçot siyasətinə baxın). Bu zaman ödənilmiş kreditin ədalətli dəyəri alış dəyərini əks etdirir. Assosiasiya olunmuş müəssisələr üçün uçot siyasəti Qrupun həmin müəssisələr üzrə əhəmiyyətli təsir əldə etdiyi, lakin onlara nəzarət etmədiyi hallarda verilmiş kreditin geri ödənilməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş səhmlərə tətbiq edilir. Assosiasiya olunmuş müəssisənin ilkin dəyəri girov qoyulmuş səhmlərin Bankın mülkiyyətinə keçməsi vasitəsilə ödənilmiş kreditin ədalətli dəyərində bərabərdir.

Kreditlərlə bağlı sair öhdəliklər. Qrup akkreditivlər və maliyyə zəmanətləri daxil olmaqla, kreditlərlə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Maliyyə zəmanətləri müştərinin üçüncü şəxslər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi və kreditlər kimi eyni kredit riskinə məruz qaldığı halda, ödənişlərin aparılması üzrə dəyişilməz öhdəlikləri əks etdirir. Kreditlərin verilməsi üzrə maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri əvvəlcə qaydaya görə əldə edilmiş komissiya gəlirləri ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Həmin məbləğ öhdəliyin qüvvədə olduğu müddət ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Bu metod Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı və onu qısa müddətdə satmayacağı ehtimal edildikdə tətbiq edilmir; bu cür kreditlərin verilməsi öhdəlikləri üzrə komissiya gəlirləri təxirə salınmaqla, kreditin ilkin uçotu zamanı onun balans dəyərində daxil edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliklər (i) ilkin uçot zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı və (ii) hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclər üzrə ən yaxşı təxminlərdən daha yüksək olanı ilə ölçülür.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlar. Bu kateqoriyaya Qrupun qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlamaq niyyəti olan və likvidliyin saxlanması üzrə tələblərdən asılı olaraq və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin qiymətinin dəyişməsi nəticəsində satıla bilən investisiya qiymətli kağızları daxildir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyərle əks etdirilir. Satıla bilən borc qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz metodu ilə hesablanır və il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Satıla bilən pay alətləri üzrə dividendlər, Qrupun ödənişləri əldə etmək hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin əldə edilməsi ehtimalı yarandıqda il üzrə mənfəət və zərərdə əks etdirilir. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri investisiyanın tanınmasının dayandırılması və ya dəyərsizləşməsi anıadək sair məcmu gəlirlərdə əks etdirilir. Satıla bilən qiymətli kağızlar üzrə tanınma dayandırılarkən əvvəllər digər məcmu gəlir kateqoriyasına aid edilmiş mənfəət və ya zərər kapitaldan il üzrə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yarandıqda il üzrə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərinin onun alış dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya uzun müddət ərzində aşağı olması həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsini göstərir. Alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi müəyyən edilən dəyərsizləşmə üzrə yığılmış zərər, ilkin olaraq mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən həmin aktivin dəyərsizləşməsi üzrə zərəri çıxmaqla, sair məcmu gəlirlər kateqoriyasından il üzrə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilir. Pay alətlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərər bərpa edilmir və sonrakı gəlirlər sair məcmu gəlirlər kimi qeydə alınır. Satıla bilən qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilmiş borc alətlərinin ədalətli dəyəri hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində artarsa və həmin artım obyektiv olaraq dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfəət və ya zərər kimi uçota alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə aid edilə bilərsə, dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərər hesabına bərpa edilir.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları. Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyəti və imkanı olan sabit və ya müəyyən edilə bilən və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan qeyri-derivativ maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızları ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir və hər bir hesabat dövrünün sonunda bu təsnifləşdiməni yenidən nəzərdən keçirir. Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları edilmiş dəyərle əks etdirilir.

Binalar və avadanlıqlar. Binalar və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri əvəz edilmiş hissələrin tanınması dayandırıldıqda kapitalaşdırılır.

Rəhbərlik, hər bir hesabat dövrünün sonunda əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərə aid edilir. Aktivin satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyəri və ya onun istifadə dəyərini qiymətləndirmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər ləğv edilir.

Binalar və avadanlıqların satışından yaranan mənfəət və ya zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərə daxil edilir (sair əməliyyat gəlirləri və ya xərclərinin tərkibində) əks etdirilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Amortizasiya. Torpaq və başa çatdırılmamış tikintilər üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna əsasən, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı xidmət müddəti ərzində aşağıdakı illik köhnəlmə dərəcələrini tətbiq etməklə aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır. İstisna hal olaraq icarəyə götürülmüş aktivlərin yaxşılaşdırılması üzrə amortizasiya azalan balans metodu ilə hesablanır:

	<u>Faydalı xidmət müddəti</u>
Binalar	40 il
Ofis və kompüter avadanlıqları	5 il
Mebel, qurğular və sair avadanlıqlar	5 - 7 il
Nəqliyyat vasitələri	7 il
İcarəyə götürülmüş aktivlərin yaxşılaşdırılması	müvafiq lizinq müqaviləsinin müddəti ərzində

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Qrup tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı xidmət müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qrupun qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Qrup tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün sair xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı xidmət müddəti (4-5 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Əməliyyat lizinqi. Qrup lizinqalan qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən mənfəət və ya zərərə (icarə xərcləri kimi) aid edilir.

Digər müqavilələrdə nəzərdə tutulan lizinq a) müqavilənin yerinə yetirilməsi konkret aktiv və ya aktivlərin istifadəsi ilə əlaqəli olub-olmadıqda və b) müqavilədə aktivdən istifadə hüququnun ötürülməsi nəzərdə tutulub-tutulmadıqda ayrılır.

Aktivlər əməliyyat lizinqinə verildikdə alınacaq lizinq ödənişləri lizinqin müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə lizinq gəliri kimi uçota alınır.

Maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları. Qrup lizinqverən qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqalana ötürüldükdə, lizinqə verilən aktivlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları kimi göstərilir və gələcək lizinq ödənişlərinin diskont edilmiş dəyərində qeydə alınır. Maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları ilkin olaraq lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixində (lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi və ya lizinq münasibətləri üzrə iştirakçılar tərəfindən lizinqin əsas şərtlərinin təsdiqlənmə tarixidir, bu tarixlərin hansının daha tez baş verməsindən asılı olaraq) müəyyən edilən diskont dərəcəsinə əsasən lizinq münasibətlərinin yarandığı tarixdə qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Debitor borc məbləği ilə gələcək lizinq ödənişlərinin diskont edilmiş dəyəri arasındakı fərq əldə edilməmiş maliyyə gəlirlərini əks etdirir. Bu gəlirlər lizinq müqaviləsinin qüvvədə olduğu ümumi müddət ərzində daimi gəlirlilik normasını əks etdirən xalis investisiya metodundan (vergidən əvvəlki) istifadə etməklə, lizinq müddəti ərzində qeydə alınır. Birbaşa olaraq lizinq münasibətlərinin təşkil edilməsi ilə əlaqədar olan əlavə xərclər Qrupun bəzi törəmə müəssisələrinin lizinqverən-istehsalçı və ya lizinqverən-diler qismində çıxış etdiyi hallar istisna olmaqla (bu halda belə xərclər təxirəsalınmaz nağd hesablaşmanı əks etdirən satışlarda olduğu kimi, satış nəticələrinə aid edilir), maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların ilkin məbləğinə daxil edilir və lizinq dövründə qeydə alınmış gəlirlərin həcmi azaldır. Lizinqdən əldə edilən maliyyə gəlirləri il üzrə mənfəət və ya zərərdə sair əməliyyat gəlirləri kimi qeydə alınır.

Dəyersizləşmə üzrə zərərlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borclarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yarandığı zaman il üzrə mənfəət və zərərdə əks etdirilir. Dəyersizləşmə üzrə zərərə dair obyektiv əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün Qrup amortizasiya edilmiş dəyərdə uçota alınan kreditlər üzrə eyni əsas meyarlardan istifadə edir. Dəyersizləşmə üzrə zərərlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların xalis balans dəyəri ilə lizinq müqaviləsində nəzərdə tutulan gəlirlilik normasına əsasən diskontlaşdırılan gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin (hələ baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) cari dəyəri arasındakı fərq həcmində ehtiyat yaratmaqla qeydə alınır. Təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti lizinq müqaviləsi üzrə aktivin alınması və satılması nəticəsində yarana bilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əks etdirir.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Qrupa nağd pul və ya sair aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır. Qrup verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə aid edilir.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısında olan qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəliklərinə beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında qeyri-derivativ öhdəliklər və səhmdarlardan alınmış kreditlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Subordinasiyalı borc öhdəlikləri. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında uzunmüddətli qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya edilmiş dəyərdə uçota alınır. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri ləğv etmə zamanı bütün digər kreditor borclarından sonra ödənilir və Qrupun "II dərəcəli kapitalına" daxil edilir.

Mənfəət vergisi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq göstərilmişdir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri sair məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət haqqında məcmu hesabatda və ya bilavasitə kapitalda qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və sair əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız Qrupun ayrı-ayrı şirkətləri arasında əvəzləşdirilir. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxımların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Qrupun dividendlərlə əlaqədar törəmə müəssisələrin siyasətinə nəzarət etdiyi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə dividendlər vasitəsilə və ya başqa şəkildə qeydə alınmayacağı ehtimalı mövcud olduğu hallarda, törəmə müəssisələrin alınmasından sonra yaranan bölüşdürülməmiş mənfəət üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi hesablanmır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Qrupun qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Rəhbərlik Qrupun vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan qeyri-maliyyə xarakterli öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində yaranan öhdəliklərə malik olduqda (hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn) ehtiyatlar maliyyə hesabatlarında əks etdirilir. Bu zaman, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Bankdan iqtisadi resursların sərf olunması tələb edilə bilər və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bilər.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır və amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər və geri ödənilməsi məcburi olmayan və dividendlərin ödənilib-ödənilməməsi rəhbərliyin qərarından asılı olan imtiyazlı səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnifləşdirilir. Yeni səhmlərin emissiyası ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə məsrəflər səhmdar kapitalında daxilolmaların azalması kimi (vergi çıxılmaqla) göstərilir. Alınmış məbləğin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi səhmdar kapitalında səhm mükafatı kimi qeydə alınır.

Gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Qrup tərəfindən əldə edilmiş komissiya haqları, Qrupun xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Qrup, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar dəyərsizləşmə məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmış faiz gəlirlərini əks etdirməklə bərpə dəyərinə qədər azaldılır.

Bütün digər komissiya gəlirləri, sair gəlirlər və xərclər adətən göstərilməli olan ümumi xidmətlərdə faktiki göstərilmiş xidmətlərin payı kimi müəyyən edilmiş konkret əqdin tamamlanma dərəcəsi ilə asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Sindikatlaşdırılmış kreditlər üzrə komissiya haqları, sindikatlaşdırma başa çatdıqda və Qrup kredit paketinin hər hansı hissəsini özündə saxlamadıqda və ya paketin bir hissəsini əqdin digər iştirakçıları kimi eyni effektiv faiz dərəcəsi ilə özündə saxladıqda gəlir kimi əks etdirilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Üçüncü tərəflər üçün əqdlərin təşkili üzrə komissiya gəlirləri (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və digər qiymətli kağızların alınması və yaxud qeyd olunan əməliyyatlar nəticəsində əldə edilmiş müəssisələrin alqısı və ya satışı) əqd başa çatdıqda qeydə alınır. Investisiya portfelinin idarə olunması və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üzrə komissiya gəlirləri xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq adətən sərf edilmiş vaxta proporsional şəkildə əks etdirilir. Investisiya fondlarının aktivlərinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində göstərilmiş xidmətlərə proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip əmlakın idarə edilməsi, maliyyə planlaşdırması və uzun müddət ərzində davamlı olaraq göstərilən depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi. Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin əməliyyat valyutası həmin müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Bankın və onun törəmə müəssisələrinin əməliyyat valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər müvafiq hesabat dövrünün sonunda ARMB-nin rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyuta ilə əməliyyatların həyata keçirilməsi və ilin sonuna ARMB-nin rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və öhdəliklərin hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri il üzrə mənfəət və zərərə (xaric valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla, kimi) aid edilir. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixdə qüvvədə olan valyuta məzənnələrinə əsasən yerli valyutaya çevrilir. Məzənnə dəyişikliklərinin xarici valyutada ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə xarici valyuta hesablarındakı qalıqların çevrilməsi üçün istifadə edilən valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 0.7979 AZN (2009: 1 ABŞ dolları = 0.8031 AZN).

Xarici müəssisə üzərində nəzarət itirildikdə, digər hesabat valyutasına çevrilmə nəticəsində yaranan məzənnə fərqləri sair məcmu gəlirdən il üzrə mənfəət və zərərə satış üzrə gəlir və zərər kimi yenidən təsnifləşdirilir. Törəmə müəssisə onun üzərində nəzarət itirilmədən qismən satıldıqda, yığılmış məzənnə fərqlərinin müvafiq hissəsi kapitalda qeyri-nəzarət payına yenidən təsnifləşdirilir.

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

Səhm üzrə mənfəət. Səhm üzrə mənfəət Bankın səhmdarlarının mənfəət və ya zərərini hesabat ili ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bölməklə hesablanır.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Qrupun yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə pensiya planına ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Seqmentlər üzrə hesabat. Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən hazırlanır və əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün seqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Maliyyə hesabatlarının təqdimatında dəyişikliklər. Qrup müəyyən qalıqların və əməliyyatların müddət və digər müvafiq amillər baxımında daha düzgün əks etdirilməsi məqsədilə, müvafiq olaraq 31 dekabr 2010-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət haqqında məcmu hesabatda həmin maddələrin təsnifləşdirilməsini yenidən nəzərdən keçirmişdir. Zərurət yarandıqda cari ilin maliyyə hesabatlarındakı dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə keçən ilin müqayisəli rəqəmləri müvafiq şəkildə düzəldilmişdir.

Yenidən təsnifləşdirmələrin 31 dekabr 2009-cu il tarixinə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlərə təsiri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Əvvəlki hesabatda təqdim edilmiş məbləğ	Yenidən təsnifləşdirmə	31 dekabr 2009-cu il tarixinə yenidən təsnifləşdirmədən sonrakı məbləğ
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	19,614	(14,790)	4,824
Müddətli borc öhdəlikləri	125,383	14,790	140,173
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,058	324	3,382
Sair öhdəliklər	2,112	(324)	1,788
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla	2,448	(731)	1,717
Haqq və komissiya gəlirləri	4,850	731	5,581

Yenidən təsnifləşdirmələrin 1 yanvar 2009-cu il tarixinə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlərə təsiri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Əvvəlki hesabatda təqdim edilmiş məbləğ	Yenidən təsnifləşdirmə	1 yanvar 2009-cu il tarixinə yenidən təsnifləşdirmədən sonrakı məbləğ
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	15,396	(8,010)	7,386
Müddətli borc öhdəlikləri	192,351	8,010	200,361
Sair maliyyə öhdəlikləri	799	577	1,376
Sair öhdəliklər	1,106	(577)	529

1 yanvar 2009-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş üçüncü maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat məlumatlarının təqdimatı ilə bağlı yuxarıdakı dəyişikliklər nəticəsində hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilir. Müəssisə düzəlişlər və təsnifləşdirmə apardıqda, əlavə açılış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın təqdim edilməsi tələbi müvafiq qeydlərdə də əlavə məlumatın təqdim edilməsinə tətbiq edilir. Rəhbərlik bu məsələnin əhəmiyyətini nəzərdən keçirmişdir və müəssisə tərəfindən belə məlumatların yalnız düzəliş və yenidən təsnifləşdirmənin təsir göstərdiyi qeydlərdə açıqlanmasının və həmin düzəliş və yenidən təsnifləşdirmənin digər qeydlərə təsir etmədiyini konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilməsinin yetəri olması qənaətinə gəlmişdir. Beləliklə, rəhbərlik açılış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydlərin əks etdirilməməsinə əhəmiyyətli hesab etmir.

Aparılmış yenidən təsnifləşdirmələr 15, 17, 18, 19 və 23 sayılı Qeydlərdə açıqlanan məlumatlara təsir göstərmişdir və maliyyə hesabatlarının digər maddələrinə və müvafiq qeydlərdəki məlumat açıqlamalarına təsir göstərməmişdir.

Hesabatların təsdiqlənməsindən sonra ona dəyişikliklərin edilməsi. Bankın səhmdarları və rəhbərliyi hazırkı maliyyə hesabatlarını təsdiqlədikdən sonra ona dəyişiklik etmək səlahiyyətinə malikdir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Qrup, növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və ehtimallar irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan ehtimallara aşağıdakılar daxildir:

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizədən istifadə edərkən rəhbərlik mövcud planları, əməliyyatların gəlirliyini və mövcud olan xarici maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almışdır.

28 sayılı Qeyddə açıqlandığı kimi, Qrupun 31 dekabr 2010-cu il tarixindən gələcək on iki ay üzrə gözlənilən 45,689 min AZN məbləğində məcmu likvidlik çatışmazlığı olmuşdur.

Son zamanlar baş vermiş global hadisələrin beynəlxalq maliyyə institutlarından yeni borc vəsaitlərinin əldə edilməsi və ya mövcud borcların müddətinin uzadılması qabiliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməsi və hər hansı cari borclar üzrə faizlərin artmasına baxmayaraq, rəhbərlik, mövcud vəziyyəti fəal şəkildə idarə edir və aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, Qrupun bütün öhdəliklərini vaxtılı-vaxtında yerinə yetirməsi üçün kifayət qədər maliyyə resursları əldə edəcəyini hesab edir:

- (i) 2011-ci ilin birinci rübündə Bank 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il ərzində imzalanmış maliyyə paketi çərçivəsində emissiya edilmiş konvertasiya olunan istiqrazların satışı nəticəsində AYİB-dən və DEG-dən 20,000 min AZN ekvivalentində 25,000 min ABŞ dolları əldə etmişdir. 35 sayılı Qeydə baxın. Bank həmçinin həmin paket çərçivəsində 2011-ci ilin ikinci yarısında əlavə 9,000 min AZN almağı planlaşdırır.
- (ii) Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı likvidlik problemləri dövründə Banka davamlı olaraq dəstək göstərmişdir.
- (iii) Azərbaycan Hökuməti global maliyyə böhranının ölkə iqtisadiyyatına və maliyyə sistemində hər hansı təsirini azaltmaq üçün bir sıra pul siyasəti tədbirləri həyata keçirməkdədir. Bu tədbirlərin bir hissəsi kimi, ARMB 2008 və 2009-cu illər ərzində məcburi ehtiyat normasını 12%-dən 0.5%-dək və yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini 15%-dən 3%-dək tədricən azaltmışdır. Məcburi ehtiyat norması 2010-cu il ərzində dəyişməmişdir.

Rəhbərliyin təxminlərinə və görülmüş tədbirlərə əsaslanaraq Qrup, on iki ay ərzində likvidlik ehtiyaclarını tənzimləmək iqtidarında olacağını hesab edir.

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərərler. Qrup müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin il üzrə mənfəət və zərərdə əks etdirilməsini müəyyən edərkən, Qrup kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətinə ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür. Bu göstəricilərə, qrupdakı borcalanların ödəniş statusunda və ya qrupdakı aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqədar ölkə səviyyəsində və ya yerli iqtisadi şərtlərdə mənfəət dəyişikliyin olduğunu əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumata əsaslanan təxminlər tətbiq edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. 9 sayılı Qeydə baxın.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Rəhbərlik Azərbaycan İpoteka Fondu ilə bağlanmış müqavilənin xarakterini və xüsusilə Bankın həmin Fondun agentliyi və ya bu proqram çərçivəsində borcalanla prinsipal qismində çıxış etdiyini nəzərdən keçirmişdir. Bu proqram çərçivəsində verilmiş kreditlərlə bağlı riskləri və faydaları nəzərdən keçirdikdən sonra, rəhbərlik Bankın prinsipal qismində çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı uçot prinsipi bu mühakiməyə əsaslanır. Rəhbərlik alternativ qənaətə gəlsəydi, 31 dekabr 2010-cu il tarixinə bu cür kreditlər üzrə alınmış ümumi vəsaitlər və Fonda ödəniləcək 12,860 min AZN (2009: 7,115 min AZN) Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmazdı.

Müddətli borc öhdəlikləri. Rəhbərlik dövlət və beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlərin və müvafiq kreditlərin ilkin uçotu zamanı yarana biləcək ədalətli dəyər üzrə gəlir və ya zərəri nəzərə almışdır. Bank dövlətdən və beynəlxalq maliyyə institutlarından bənzər təşkilatların inkişaf etməkdə olan bazarlarda təqdim etdiyi vəsaitlərin faiz dərəcələri ilə eyni olan və Bankın digər borcverənlərdən ala biləcəyi borc vəsaitləri üzrə faiz dərəcələrindən aşağı ola bilən faiz dərəcələri ilə uzunmüddətli borc vəsaiti alır. Bank bu cür vəsait hesabına ayrı-ayrı müştərilərə güzəştli dərəcələr ilə kreditlər vermək imkanı əldə edir. Həmin əməliyyatlar əlaqəli tərəflərlə aparılmadığına görə, rəhbərlik həmin vəsaitlərin və müvafiq kreditlərin bazar faiz dərəcələrinə uyğun olduğunu və ilkin uçot zamanı gəlir və ya zərərin yaranmadığını hesab edir. Belə bir mülahizə irəli sürərkən, Bank həmçinin həmin maliyyə alətlərinin ayrıca bazar seqmenti yaratdığını nəzərə almışdır.

Cari və təxirə salınmış vergilər. Uçota alınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivliyi vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivliyi müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Təxminlər və ehtimallar əsasən Bankın gələcək illər üzrə işgüzar fəaliyyətinin planlaşdırılmasına aiddir. Təxminlər və ehtimallar əvvəlki dövrün təcrübəsinə və mövud vəziyyətdə məqbul hesab edilən digər ehtimallara əsaslanır. Həmin təxminlər və ehtimallar müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir, lakin faktiki göstəricilərdən fərqlənə bilər.

14 noyabr 2008-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasında "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun tətbiq olunmuşdur. Bu qanuna əsasən bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin mənfəətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilmiş hissəsi 1 yanvar 2009-cu il tarixindən etibarən 3 il müddətində mənfəət vergisindən azad olunmuşdur. Rəhbərlik, Bankın bu qanunda göstərilmiş azadolmadan yararlanmaq üçün lazım olan şərtlərdə hər hansı bir boşluğun olub-olmamasını dəyərləndirmişdir. Rəhbərlik, yuxarıdakı dəyərləndirməyə əsasən Bankın bu qanundan yararlanacağını ehtimal edərək cari və təxirə salınmış vergiləri hesablamışdır. 25 və 30 sayılı Qeydlərə baxın.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Qrup öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı BMS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

İlkin dəyərlə qeydə alınan investisiyalar. Rəhbərlik Qrupun investisiya qoyduğu müəssisələrin səhmlərinə investisiya qoyuluşlarının ədalətli dəyərini kifayət qədər dəqiq qiymətləndirmək iqtidarında deyil. Həmin investisiya qoyuluşları 460 min AZN (2009: 762 min AZN) məbləğində ilkin dəyərlə göstərilmişdir. Investisiya qoyulan müəssisələr öz fəaliyyətləri haqqında son maliyyə məlumatlarını dərc etməmiş, onların səhmləri birjada alınıb-satılmır, həmçinin səhmlərinin son bazar qiyməti ilə bağlı ictimaiyyətə açıq mənbələrdə məlumat mövcud deyildir. Bu cür aktivlər üçün bazarın qeyri-likvid olmasına baxmayaraq, rəhbərlik qiymətli kağızların potensial alıcıları arasında digər rezident kommersiya banklarının və investisiya şirkətlərin olacağını hesab edir və qiymətli kağızların satış dəyərinin onların balans dəyərinə yaxın olacağı gözlənilir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

(a) 1 yanvar 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minmiş standartlar

Aşağıdakı yeni standartlar və onlara dair şərhlər 1 yanvar 2010-cu il tarixindən Qrup üçün qüvvəyə minmişdir:

BMHŞK 17, Nağd olmayan aktivlərin səhmdarlar arasında bölüşdürülməsi (1 iyul 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh, nağd olmayan aktivlərin səhmdarlara dividend şəklində ödənilməsi zamanı uçot qaydasını əks etdirir. Müəssisə, nağd olmayan aktivlərin dividend şəklində səhmdarlara ödənilməsi öhdəliyini bölüşdürüləcək aktivlərin ədalətli dəyərində qiymətləndirməlidir. Bölüşdürülmüş nağd olmayan aktivlərin silinməsindən yaranan gəlir və ya zərər müəssisə tərəfindən dividendlər ödənildikdən sonra il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınmalıdır. BMHŞK 17 hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

BMHŞK 18, Müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsi (1 iyul 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh, müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsini, xüsusilə aktiv anlayışının meyarlarına riayət olunması hallarını; aktivin uçotu və ilkin uçot zamanı onun dəyərinin qiymətləndirilməsini; ayrıca identifikasiya edilə bilən xidmətlərin (köçürülmüş aktivin əvəzində bir və ya daha çox xidmətlər) müəyyən edilməsi; gəlirin uçotu və müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsinin uçotu qaydasını əks etdirir. BMHŞK 18 hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

BMS 27, Konsolidasiya edilmiş və fərdi maliyyə hesabatları (2008-ci ilin yanvar ayında yenidən işlənmişdir; 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 27 şirkətdən ümumi gəlirlərin baş müəssisə sahiblərinə və nəzarət olunmayan pay sahiblərinə (bundan əvvəl "azlığın payı") aid edilməsini tələb edir (hətta nəzarət olunmayan pay üzrə nəticələrin kəşir olduğu təqdirdə) (əvvəlki standart əksər hallarda artıq zərərlərin baş müəssisənin sahiblərinə aid edilməsini tələb edirdi). Bundan əlavə, yenidən işlənmiş standartda göstərilir ki, baş müəssisənin törəmə müəssisədəki iştirak payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyəcək dəyişikliklər səhm alətləri üzrə əməliyyatlar kimi uçota alınsın. Standart həmçinin törəmə müəssisə üzrə nəzarətin itirilməsi nəticəsində yaranan hər hansı mənfəət və ya zərərin müəssisə tərəfindən qiymətləndirilməsini müəyyənləşdirir. Nəzarətin itirildiyi tarixdə keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılmış investisiyalar ədalətli dəyərlə ölçülməlidir. Yenidən işlənmiş BMS 27 hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir göstərməmişdir.

Əvvəllər Qrupun müəssisə üzərində nəzarəti və ya əhəmiyyətli təsiri itdikdə, investisiyaların nəzarətin və ya əhəmiyyətli təsirin itmə tarixinə balans dəyəri saxlanılan iştirak paylarının assosiasiya olunmuş müəssisələr, birgə müəssisələr və ya maliyyə aktivləri kimi sonrakı uçotu məqsədilə istifadə edilən dəyərə çevrilirdi. Qrup 1 yanvar 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra həyata keçirilmiş əməliyyatlara yeni uçot qaydaları tətbiq etmişdir. Bunun nəticəsində maliyyə hesabatlarında əvvəllər əks etdirilmiş məbləğlərə hər hansı düzəlişlərin aparılması zəruri olmamışdır.

BMHS 3, Müəssisələrin birləşməsi (2008-ci ilin yanvar ayında yenidən işlənmişdir; alış tarixi 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan birinci illik hesabat dövrünün başlanğıcı və ya sonra olan müəssisələrin birləşməsi üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrə nəzarət olunmayan iştirak paylarının əvvəlki BMHS 3 üsulundan (alıcının əldə edilmiş müəssisənin identifikasiya edilə bilən xalis aktivlərində proporsional payı) istifadə etməklə və ya ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməsi imkanı verir. Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrin birləşməsində alış metodunun tətbiqi üzrə daha ətraflı təlimat verir. Qudvilə aid olan hissənin hesablanması məqsədilə, hər bir mərhələli alış prosesində bütün aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməsi tələbi hesabatdan çıxarılmışdır. Bunun əvəzində alıcı müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu payını alış tarixindəki ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirməli və yaranan gəlir və ya zərəri (əgər gəlir və ya zərər əldə edilmişdirsə) il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirməlidir. Alış ilə bağlı xərclər müəssisələrin birləşməsi əməliyyatından ayrıca tanınacaq və qudvil kimi yox, xərc kimi uçota alınır. Alıcı şirkət alış tarixində alış ilə bağlı hər hansı şərti məbləğ üzrə öhdəliyi alış tarixində uçota almalıdır. Alış tarixindən sonra bu öhdəliyin dəyərindəki dəyişikliklər qudvilin təshih edilməsi yolu ilə deyil, tətbiq edilən digər BMHS-lərə uyğun olaraq uçota alınır. Yenidən işlənmiş BMHS 3 yalnız bir neçə müəssisənin iştirakı ilə müəssisələrin birləşməsini və təkcə müqavilə əsasında həyata keçirilmiş müəssisələrin birləşməsini əhatə edir. Yenidən işlənmiş BMHS 3 hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir göstərməmişdir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

Grup üzrə pul şəklində səhm əsasında ödənişlər - BMHS 2, Səhm əsasında ödənişlər standartına dəyişikliklər (1 yanvar 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklərdə səhm əsasında ödənişlərin konsolidasiya edilmiş və ayrıca maliyyə hesabatlarında təsnifləşdirilməsi üsulları aydın şəkildə müəyyən edilir. Həmin dəyişikliklər qüvvədən düşmüş BMHŞK 8 və BMHŞK 11-də göstərilən təlimatı əks etdirir. Bu əlavələr standart üzrə şərhə əvvəllər nəzərdə tutulmayan planları əhatə etmək üçün BMHŞK 11-də verilmiş təlimatı daha ətraflı açıqlayır. Dəyişikliklərdə həmçinin standartda Əlavədə göstərilən anlayışların izahı verilir. Bu dəyişikliklər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Müvafiq hecləşdirilən maddələr – BMS 39, Maliyyə alətləri: tanınması və qiymətləndirilməsi Standartına Dəyişiklik (1 iyul 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə retrospektiv qaydada tətbiq edilməklə qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik hecləşdirilən risk və ya nağd pul axınlarının bir hissəsi üçün hecləşdirmə uçotunun tətbiq edilə bilməsini müəyyən edən prinsiplərin ayrı-ayrı vəziyyətlərdə necə istifadə edildiyini göstərir. Bu dəyişiklik hazırkı maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir. Yenidən işlənmiş standart hazırkı maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

BMHS 1, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə tətbiq edilməsi (2008-ci ilin dekabr ayında edilmiş dəyişikliyi nəzərə alaraq, 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövr üçün BMHS-ə uyğun hazırlanmış ilk maliyyə hesabatlarına tətbiq edilir). Yenidən işlənmiş BMHS 1, istifadəçilərin Standarta edilmiş dəyişiklikləri başa düşməsi və mənimsəməsini asanlaşdırmaq üçün əvvəlki versiyaya edilmiş struktur dəyişikliklər ilə birlikdə öz məzmununu saxlamışdır. Bu dəyişikliklər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

BMHS-i ilk dəfə tətbiq edən müəssisələr üçün əlavə istisnalar – BMHS 1-ə dəyişikliklər, BMHS-in ilk dəfə tətbiq edilməsi (1 yanvar 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər tam xərc metodundan istifadə edən müəssisələrin neft və qaz aktivlərinin uçotu ilə bağlı BMHS-ləri retrospektiv qaydada tətbiq etməkdən, həmçinin, qüvvədə olan icarə müqavilələrinə malik olan müəssisələrin həmin müqavilələri, müəssisələrin milli uçot standartlarını tətbiq edəcəyi təqdirdə əldə edəcəkləri nəticələr ilə eyni olduqda, BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhinə uyğun olaraq təsnifləşdirməkdən azad edir. Bu dəyişikliklər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (2009-cu ilin aprel ayında dərc edilmişdir; BMHS 2, BMS 38, BMHŞK 9 və BMHŞK 16-ya dəyişikliklər 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; BMHS 5, BMHS 8, BMS 1, BMS 7, BMS 17, BMS 36 və BMS 39-a dəyişikliklər 1 yanvar 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Təkmilləşdirmələr aşağıdakı standartlara və onlara dair şərhələrə edilmiş əsaslı dəyişikliklər və düzəlişlərdən ibarətdir: müəssisələr tərəfindən ümumi nəzarət olunan əməliyyatlara qoyuluşlar və birgə müəssisələrin yaradılmasının BMHS 2-yə uyğun olmadığını aydınlaşdırılması; BMHS 5 və digər standartlarda satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər (və ya silinmə qruplarının) və ya dayandırılmış əməliyyatlar üzrə məlumatların açıqlanması tələblərinin aydınlaşdırılması; BMHS 8-ə əsasən hesabat verilən bütün seqmentlər üzrə cəmi aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı hesabatın hazırlanması tələbi (yalnız bu cür məbləğlər müntəzəm olaraq rəhbər işçiyə təqdim edildikdə); müəssisənin öz pay alətləri hesabına yerinə yetirilmiş bəzi öhdəliklərin uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilməsi üçün BMS 1-ə dəyişikliyin edilməsi; yalnız aktivlərin uçota alınmasına təsir göstərən xərclərin investisiya fəaliyyəti kimi təsnifləşdirilməsi üçün BMS 1-ə dəyişikliyin edilməsi; hətta lizinq müddətinin sonunda torpaq üzrə mülkiyyət hüququnu ötürmədən, bəzi uzunmüddətli torpaq lizinqlərinin BMS 17-yə uyğun olaraq maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirilməsi; müəssisənin prinsipal və ya agent qismində fəaliyyət göstərməsini müəyyən etmək üçün BMS 18-də əlavə təlimatın verilməsi; gəlir yaradan vahidin aktivlərin birləşməsindən əvvəl əməliyyat seqmentindən artıq olmayacağına BMS 36-da aydınlaşdırılması; müəssisələrin birləşməsi nəticəsində əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 38-ə dəyişikliyin edilməsi; (i) müəssisələrin birləşməsi ilə nəticələnə bilən opsiyon müqavilələrinin BMS 39-a daxil edilməsi, (ii) nağd pul axınlarının hecləşdirilməsi alətləri üzrə gəlir və ya zərərin səhmdar kapitalından il üzrə mənfəət və zərəre köçürülməsi müddətinin aydınlaşdırılması və (iii) hətta opsiyon icra edilərkən borcverənə dəymiş zərər borcalan tərəfindən ödənildikdə, qabaqcadan ödəniş opsiyonunun əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli olduğunu göstərmək üçün BMS 39-a dəyişikliyin edilməsi; ümumi nəzarət olunan əməliyyatlar zamanı əldə edilmiş müqavilələrdəki əlavə elementli derivativlər və birgə müəssisələrin yaradılmasının BMHŞK 9-a uyğun olmadığını aydınlaşdırılması;

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

və hecinq alətlərinin özü hecləşdirilən xarici müəssisə tərəfindən saxlanıla bilməməsi haqqında məhdudiyətin BMHŞK 16-dan çıxarılması. Bundan əlavə, törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirildiyi halda BMHS 5-ə əsasən maddələrin "satış üçün nəzərdə tutulan" kimi təsnifləşdirilməsini nəzərdə tutan 2008-ci ilin may ayında *Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının İllik Təkmilləşdirilməsi* çərçivəsində dərc edilmiş dəyişikliklər 1 iyul 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlaya illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Bu dəyişikliklər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Yuxarıda başqa cür göstərilmədikdə, hazırkı dəyişikliklər və şərhlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

(b) Standartların qüvvəyə minmə tarixinədək onlara edilmiş dəyişikliklər

Qrup Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının illik təkmilləşdirilməsi prosesi çərçivəsində 2010-cu ilin may ayında dərc edilmiş BMS 1 "*Maliyyə hesabatlarının təqdimatı*" Standartına dəyişiklikləri qəbul etmişdir. Bu dəyişiklik səhmdar kapitalında dəyişikliklər haqqında hesabatın təqdim edilməsi və məzmunu ilə bağlı tələbləri əks etdirir. Səhmdar kapitalında dəyişikliklər haqqında hesabatda dövrün əvvəlinə və dövrün sonuna kapitalın hər bir komponenti üzrə balans dəyərinin üzvləşdirilməsi təqdim edilməlidir. Bununla kapitalın hər bir komponentinin ayrı-ayrı maddələri üzrə sair məcmu gəlirlərin maliyyə hesabatlarına qeydlərdə təhlil edilə bilməsinə görə hesabatın məzmunu sadələşdirilmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları

Qrupun 1 yanvar 2011-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Bank tərəfindən əvvəllər tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

Səhm emissiyalarının təsnifləşdirilməsi – BMS 32 Standartına dəyişiklik (8 oktyabr 2009-cu il tarixində dərc edilmişdir; 1 fevral 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik xarici valyutada ifadə olunan müəyyən səhm emissiyaları üzrə daxilolmaları maliyyə derivativləri kimi təsnifləşdirilməkdən azad edir.

BMS 24, Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar standartına dəyişiklik (2009-cu ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2011-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). 24 sayılı BMS 2009-cu ildə yenidən nəzərdən keçirilmiş və nəticədə: (a) əlaqəli tərəf anlayışı sadələşdirilmiş, onun mənası dəqiqləşdirilmiş və uyğunsuzluqlar aradan qaldırılmışdır və (b) dövlət müəssisələri barədə açıqlamaların təqdim edilməsi ilə bağlı tələblər qismən azad edilmişdir.

BMHŞK 19, Maliyyə öhdəliklərinin pay alətləri ilə ödənilməsi (1 iyul 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh müəssisənin borc öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üzrə şərtləri yenidən nəzərdən keçirdiyi və nəticədə borclu tərəfin qarşı tərəfə pay alətlərinin buraxılması hesabına öhdəliyin yerinə yetirildiyi hallarda uçot qaydasını müəyyən edir. Gəlir və ya zərər pay alətlərinin ədalətli dəyərinin borc öhdəliyinin balans dəyəri ilə müqayisəsi əsasında mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Minimal maliyyələşdirmə tələbləri həcmində qabaqcadan ödənişlər – BMHŞK 14-ə Dəyişiklik (1 yanvar 2011-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik yalnız müəyyən edilmiş ödənişlərdən ibarət pensiya planları çərçivəsində minimal ödənişləri həyata keçirməli olan müəssisələrə aid edildiyi üçün məhdud təsirə malikdir. Dəyişiklik həmçinin, minimal maliyyələşdirmə tələblərinin tətbiq edildiyi pensiya planları üzrə könüllü ödənişlər ilə bağlı BMHŞK 14-ün nəzərdə tutulmayan nəticələrini aradan qaldırır.

BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrin BMHS 7-yə uyğun olaraq müqayisəli məlumatları açıqlamaq tələbindən məhdud həcmdə azad edilməsi – BMHS 1-ə Dəyişiklik (1 iyul 2010-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələri 2009-cu ilin mart ayında BMHS 7 "*Maliyyə Alətləri: Məlumatların Açıqlanması*" Standartına edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq müqayisəli məlumatları açıqlamaq tələbindən azad edir. BMHS 1-ə edilmiş bu dəyişiklik BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələri BMHS 7-yə edilmiş düzəlişləri tətbiq edərkən istifadə olunan eyni azadolmalar ilə təmin edir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMHS 9, “Maliyyə Alətləri Hissə 1: Təsnifləşdirmə və Qiymətləndirmə”. 2009-cu ilin noyabr ayında dərc edilmiş BMHS 9 39 sayılı BMS-də maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi bölmələrini əvəz edir. Onun əsas fərqləri aşağıda göstərilir. 2010-cu ilin oktyabr ayında BMHS 9 yenidən işlənmişdir. Yenidən işlənmiş BMHS 9 maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsini və qiymətləndirilməsini əhatə edir. Bu Standartın əsas fərqləri aşağıda göstərilir:

- Maliyyə aktivləri iki qiymətləndirmə kateqoriyasında təsnifləşdirilməlidir: ilkin qiymətləndirmədən sonra ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktivlər və ilkin qiymətləndirmədən sonra amortizasiya edilmiş dəyərle qiymətləndirilən aktivlər. Təsnifləşdirmə ilə bağlı qərar ilkin uçot zamanı qəbul edilməlidir. Təsnifləşdirmə, müəssisənin maliyyə alətlərinin idarə edilməsi üzrə biznes modeldən və alət üzrə nağd pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.
- Maliyyə aləti yalnız borc aləti olduqda ilkin qiymətləndirmədən sonra amortizasiya edilmiş dəyərle qiymətləndirilir. Eyni zamanda bu aktiv aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir: (i) müəssisənin biznes modelinin məqsədi aktiv saxlamaq yolu ilə onun yaratdığı nağd pul axınlarını əldə etməkdən ibarətdir və (ii) aktivin yaratdığı nağd pul axınları yalnız əsas məbləği və faiz ödənişlərini əks etdirir (yəni, maliyyə aləti yalnız 'kreditin ən sadə xüsusiyyətlərinə' malikdir). Bütün digər borc alətləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle qiymətləndirilməlidir.
- Bütün pay alətləri ilkin qiymətləndirmədən sonra ədalətli dəyərle qiymətləndirilməlidir. Satış üçün nəzərdə tutulan pay alətləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle qiymətləndirilməli və əks etdirilməlidir. Bütün digər pay qoyuluşları ilə bağlı ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirmə üzrə realizasiya edilməmiş və realizasiya edilmiş gəlir və zərərlərin mənfəət və ya zərər kimi deyil, sair məcmu gəlirlər kateqoriyasında uçota alınması üçün ilkin uçot zamanı yekun seçim edilə bilər. Ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirmə üzrə gəlir və xərclər mənfəət və ya zərəre aid edilmir. Bu seçim hər bir maliyyə aləti üçün fərdi qaydada tətbiq edilə bilər. Dividendlər, investisiya üzrə gəlirləri əks etdirdiyinə görə mənfəət və ya zərər hesabında göstərilməlidir.
- Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 39-un əksər tələbləri dəyişdirilmədən BMHS 9-a köçürülmüşdür. Əsas dəyişiklik mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərdə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kateqoriyasına aid edilmiş daxili kredit riski üzrə dəyişikliklərin effektivliyinin müəssisələr tərəfindən sair məcmu gəlirlərin tərkibində açıqlanması tələbindən ibarətdir.

BMHS 9 1 yanvar 2013-cü il tarixindən məcburi şəkildə tətbiq edilir, lakin həmin standartın bu tarixdən əvvəl tətbiqinə icazə verilir. Hazırda Qrup bu standartın tətbiqi nəticələrini, onun maliyyə hesabatlarına təsirini və tətbiq olunma tarixini nəzərdən keçirir.

Məlumatların açıqlanması – Maliyyə aktivlərinin ötürülməsi – BMHS 7-yə Dəyişiklik (2010-cu ilin oktyabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2011-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik maliyyə aktivlərinin ötürülməsi zamanı yaranan riskin həcminə dair məlumatların əlavə açıqlanmasını tələb edir. Həmin dəyişiklik şirkətin balansında olan qarşı tərəfə ötürülmüş maliyyə aktivlərinin növləri üzrə aşağıdakı məlumatların açıqlanması tələbini əhatə edir: aktivlə bağlı risk və faydaların xarakteri, dəyəri və təsviri. Eyni zamanda istifadəçiyə aktivlə bağlı maliyyə öhdəliyinin həcmi, eləcə də maliyyə aktivləri və onunla bağlı maliyyə öhdəliyi arasında qarşılıqlı əlaqəni anlamaq imkanı yaradan məlumatların açıqlanması zəruridir. Aktivin uçotu dayandırıldıqda, lakin şirkətin hələ də müəyyən risklərə məruz qaldığı və ötürülmüş aktivlə bağlı müəyyən faydalar əldə etmək iqtidarında olduğu təqdirdə, belə riskin həcmi istifadəçiyə aydın olması üçün əlavə məlumatların açıqlanması tələb olunur.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (2010-cu ilin may ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2011-ci il tarixindən qüvvəyə minir). Təkmilləşdirmələr aşağıdakı standartlara və onlara dair şərhlərə edilmiş əsaslı dəyişikliklər və izahatlardan ibarətdir: yenidən işlənmiş BMHS 1-ə uyğun olaraq: (i) əvvəlki mühasibat qaydalarına uyğun olaraq hesablanmış balans dəyəri əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər üzrə hər bir maddənin şərti hesablanmış dəyəri kimi istifadə edilə bilər (əgər həmin maddə əmsalların tənzimlənməsi tələbi ilə üzvləşən əməliyyatlarda istifadə edilmişdirsə) (ii) müəyyən hadisənin nəticəsində yaranmış yenidən qiymətləndirmə BMHS-ə uyğun hazırlanmış ilk maliyyə hesabatlarının əhatə etdiyi dövr ərzində baş verməsindən asılı olmayaraq, əsas vəsaitlərin şərti hesablanmış dəyəri kimi istifadə oluna bilər və (iii) BMHS-i ilk dəfə tətbiq edən müəssisələr BMHS-ə uyğun birinci aralıq hesabatı ilə BMHS-ə uyğun birinci maliyyə hesabatları arasındakı müddət ərzində öz uçot siyasətinə və BMHS 1-də nəzərdə tutulan istisnalara dəyişiklik edərsə, həmin dəyişiklikləri izah etməlidir; yenidən işlənmiş BMHS 3-ə uyğun olaraq (i) mövcud iştirak paylarını əks etdirməyən və müəssisənin likvidasiyası halında xalis aktivlərdə proporsional həcmdə pay əldə etmək hüququ verməyən nəzarət olunmayan iştirak payı ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməlidir (BMHS-də başqa qiymətləndirmə üsulu nəzərdə tutulmadığı halda), (ii) müəssisələrin birləşməsi nəticəsində dəyişdirilməmiş və ya könüllü şəkildə dəyişdirilmiş səhm əsasında ödəniş şərtlərinə dair tövsiyələrin verilməsi və (iii) yenidən işlənmiş BMHS 3-ün (2008-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir) qüvvəyə mindiyi tarixdən əvvəl baş vermiş müəssisələrin birləşməsi nəticəsində yaranan şərti ödənişlərin BMHS 3-ün əvvəlki versiyasının tələblərinə uyğun olaraq nəzərə alınması göstərilməlidir; yenidən işlənmiş BMHS 7 məlumatların açıqlanması sahəsində bəzi tələbləri dəqiqləşdirir, o cümlədən (i) maliyyə risklərinin xarakteri və səviyyəsi barədə məlumatın keyfiyyət və kəmiyyət açıqlamalarının qarşılıqlı əlaqəsinə xüsusi diqqət yetirilir (ii) şərtlərinə yenidən baxılmış və əks təqdirdə vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş maliyyə aktivlərinin balans dəyərinin açıqlanması tələb olunmur (iii) girov təminatının ədalətli dəyəri ilə bağlı məlumatların açıqlanması tələbi onun maddi təsirinə açıqlanmasına dair daha ümumi tələb ilə əvəzləşdirilmişdir; (iv) müəssisənin hesabat dövrü ərzində əldə edilmiş məbləği yox, hesabat tarixinə istifadə hüququndan məhrum edilmiş girov təminatının məbləğini açıqlaması aydınlaşdırılır; yenidən işlənmiş 1 sayılı BMS səhmdar kapitalında dəyişikliklər haqqında hesabatın təqdim edilməsi və məzmunu ilə bağlı tələbləri əks etdirir (Qrup bu dəyişikliyi vaxtında əvvəl qəbul etmişdir); yenidən işlənmiş BMS 27 (2008-ci ilin yanvar ayında edilmiş dəyişiklikləri nəzərə alaraq) bu standarta edilmiş dəyişikliklər nəticəsində BMS 21, BMS 28 və BMS 31 standartlarında yaranan dəyişikliklər ilə bağlı keçid qaydalarını aydınlaşdırır; yenidən işlənmiş BMS 34-də yığıcam aralıq maliyyə hesabatlarında açıqlanmalı olan əhəmiyyətli hadisələr və əməliyyatlara dair əlavə nümunələr, o cümlədən ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyasının səviyyələri arasında yerdəyişmələr, maliyyə aktivlərinin təsnifatındakı dəyişikliklər və ya müəssisənin maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinə təsir göstərən fəaliyyət şəraiti və iqtisadi vəziyyətdəki dəyişikliklər əks etdirilir; və yenidən işlənmiş BMHŞK 13 mükafatlandırma ilə bağlı ödənişlərin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsi üsulunu müəyyənləşdirir. Qrup 5 sayılı Qeyddə göstərdiyi kimi, vaxtından əvvəl qəbul etdiyi BMS 1 üzrə dəyişikliklər istisna olmaqla, bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edəcəyini gözləmir.

Əsas aktivlərin balans dəyərinin ödənilməsi – BMS 12-yə Dəyişiklik (2010-cu ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2012-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik ədalətli dəyərlə uçota alınan investisiya mülkiyyətinin dəyərinin satış hesabına tam şəkildə ödənilməsi ilə bağlı təkzib edilməz ehtimal irəli sürür. Həmin ehtimal investisiya mülkiyyətinin satış nəticəsində deyil, onun müəyyən dövr ərzində istifadə edilməsi nəticəsində praktiki olaraq bütün iqtisadi faydaların əldə edilməsinə yönəldilən biznes modeli çərçivəsində saxlanıldığı halda təkzib edilir. BMS 16 “Əsas Vəsaitlər” standartına uyğun olaraq yenidən qiymətləndirmə modeli ilə qiymətləndirilən amortizasiya edilməyən aktivlərlə bağlı analoji məsələləri nəzərdə tutan Şərhlər üzrə Daimi Komitənin (ŞDK) 21 sayılı Şərhi “Mənfəət Vergisi - Yenidən Qiymətləndirilmiş Amortizasiya Edilməyən Aktivlərin Ödənilməsi” ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən investisiya mülkiyyətinin BMS 12-dən çıxarılmasından sonra bu standarta daxil edilmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Hiperinflyasiya iqtisadiyyatı və BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələr üçün dəqiq müəyyən edilmiş tarixlərin ləğv edilməsi – BMHS 1-ə Dəyişiklik (2010-cu ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2011-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Hiperinflyasiya ilə bağlı olan hazırkı dəyişiklik müəyyən müddət ərzində hiperinflyasiya iqtisadiyyatı şəraitində fəaliyyət göstərən müəssisənin BMHS-ə uyğun maliyyə hesabatlarının təqdimatını bərpa etdiyi və ya belə hesabatları ilk dəfə təqdim etdiyi hallar üçün əlavə istisna yaradır. Bu istisna müəssisələrə aktiv və öhdəlikləri ədalətli dəyərlə qiymətləndirmək və BMHS-ə uyğun hazırlanmış açılış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərini təxmin edilən dəyər qismində istifadə etmək imkanı yaradır.

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (BMUSS) maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı bir istisna və bir azad etmə üzrə müəyyən edilmiş tarixlərə istinadların aradan qaldırılması məqsədilə BMHS 1-ə dəyişikliklər etmişdir. Birinci dəyişikliyə əsasən BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələr uçotun dayandırılması ilə bağlı BMHS-in tələblərini 1 yanvar 2004-cü il tarixindən deyil, perspektiv olaraq BMHS-ə keçid tarixindən yerinə yetirməlidir. İkinci dəyişiklik ədalətli dəyəri ilkin uçot zamanı qiymətləndirmə metodlarının vasitəsilə müəyyən edilən maliyyə aktivləri və öhdəliklərinə aiddir və müvafiq metodun 25 oktyabr 2002-ci il tarixindən və ya 1 yanvar 2004-cu il tarixindən deyil, perspektiv olaraq BMHS-ə keçid tarixindən tətbiq edilməsinə icazə verir. Bu, BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrin BMHS-ə keçid tarixindən əvvəlki dövrlər üçün bəzi maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərini ilkin uçot zamanı müəyyən etməyəcəyini bildirir. Həmin dəyişiklikləri əks etdirən düzəlişlər də BMHS 9-a daxil edilmişdir.

Yuxarıda göstərilən hallardan başqa, yeni standartlar və şərtlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

Unibank Kommersiya Bankı
31 dekabr 2010-cu il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Nağd pul	15,789	15,063
ARMB-dəki qalıqlar (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	18,879	25,226
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər		
- Azərbaycan Respublikasında	4,081	442
- Digər ölkələrdə	15,851	11,750
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	54,600	52,481

31 dekabr 2010-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- ARMB-də	18,879	-	18,879
- 15 ən böyük Azərbaycan bankında	-	70	70
- Digər Azərbaycan banklarında	-	4,011	4,011
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	14,308	14,308
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	1,543	1,543
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	18,879	19,932	38,811

31 dekabr 2009-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- ARMB-də	25,226	-	25,226
- Reytingli Azərbaycan banklarında	-	213	213
- Reytingsiz 15 ən böyük Azərbaycan bankında	-	27	27
- Digər Azərbaycan banklarında	-	202	202
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	11,677	11,677
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	73	73
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	25,226	12,192	37,418

Beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycan Respublikasına təyin etdikləri BBB-/Stable (20 may 2010 – Fitch Ratings), Ba1/Positive (8 mart 2011 – Moody's Investors' Service) və BB+/Positive (21 dekabr 2010 – Standard&Poor's) reytingləri təsdiqləmişdir.

Unibank Kommersiya Bankı
31 dekabr 2010-cu il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	27,903	35,655
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	27,903	35,655

31 dekabr 2010-cu il tarixinə digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələrə xarici bankda illik 3.0% və 8.2% faiz dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 21,543 min AZN ekvivalentində müddətli depozitlər daxildir (2009: xarici bankda illik 3% və 4.9% faiz dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 14,456 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər). Bu depozitlər daha sonra həmin xarici bank tərəfindən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinə əsasən 2011-ci ilin sentyabr və oktyabr, 2012-ci ilin fevral və 2013-cü ilin avqust və sentyabr aylarında ödənilmək şərti ilə illik 6.3% və 10% (2009: 3.5% və 5.4%) faiz dərəcəsi ilə kredit şəklində Unileasing şirkətinə verilmişdir. Bankın yerləşdirdiyi həmin müddətli depozitlər və Unileasing şirkəti tərəfindən alınmış kreditlər hüquqi müqaviləyə əsasən yerləşdirilmiş ayrıca aktivləri və üçüncü tərəflər qarşısında öhdəlikləri əks etdirdiyinə görə qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilmir. 17 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təminatlıdır. 31 dekabr 2010-cu il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i> - A- reytingindən aşağı	27,903	27,903
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş digər banklardan alınacaq vəsaitlər	27,903	27,903

31 dekabr 2009-cu il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i> - A- reytingindən aşağı	31,402	31,402
- Reytingsiz	4,253	4,253
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş digər banklardan alınacaq vəsaitlər	35,655	35,655

Bankın rəhbərliyi digər banklardan alınacaq vəsaitlərin dəyərsizləşməsinə dair obyektiv dəlil müəyyən etmədiyinə görə 31 dekabr 2010-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə hər hansı ehtiyat qeydə alınmamışdır.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və valyuta təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Korporativ kreditlər	49,154	56,033
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	45,103	56,408
Avtomobil kreditləri	82,537	70,092
İstehlak kreditləri	44,840	35,566
İpoteka kreditləri	40,781	34,239
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(34,393)	(29,019)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	228,022	223,319

2010-cu il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2010-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	12,067	7,948	4,642	2,575	1,787	29,019
İl ərzində silinmiş kreditlər	(1,832)	(5,222)	-	-	-	(7,054)
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın (qaytarılması)/yaradılması	2,011	7,412	3,611	(1,592)	986	12,428
31 dekabr 2010-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	12,246	10,138	8,253	983	2,773	34,393

2009-cu il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2009-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	6,599	6,332	4,526	2,645	1,170	21,272
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın (qaytarılması)/yaradılması	5,468	1,616	116	(70)	617	7,747
31 dekabr 2009-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	12,067	7,948	4,642	2,575	1,787	29,019

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010		2009	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
<i>Fərdi müştərilər</i>				
Nəqliyyat vasitələrinin alınması	82,537	31.5	70,092	27.8
Mənzil və əmlak girovunun alınması	40,781	15.5	34,239	13.6
Kredit kartları	6,662	2.5	4,844	1.9
Mikro kreditlər	7,313	2.8	2,683	1.1
Digər	30,865	11.8	28,039	11.1
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	168,158	64.1	139,897	55.4
<i>Sahibkarlara verilmiş kreditlər</i>				
Ticarət və xidmətlər	30,801	11.7	26,482	10.5
İnşaat	5,811	2.2	3,194	1.3
İstehsalat	4,703	1.8	11,827	4.7
Kənd təsərrüfatı	2,752	1.0	1,185	0.5
Digər	1,036	0.4	13,720	5.4
Cəmi sahibkarlara verilmiş kreditlər	45,103	17.1	56,408	22.4
<i>Korporativ müştərilər</i>				
Ticarət və xidmətlər	24,921	9.5	23,588	9.3
İstehsalat	9,712	3.7	12,496	5.0
İnşaat	9,329	3.6	9,759	3.9
Kənd təsərrüfatı	2,172	0.8	982	0.4
Nəqliyyat	1,214	0.5	1,270	0.5
Digər	1,806	0.7	7,938	3.1
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	49,154	18.8	56,033	22.2
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	262,415	100.0	252,338	100.0

31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrupun kredit portfelində kredit qalığı 1,000 min AZN-dən yuxarı olan 26 borcalanı (2009: 54 borcalan) olmuşdur. Bu kreditlərin ümumi qalığı 42,942 min AZN (2009: 50,164 min AZN) və ya ümumi kredit portfelinin 16%-ni təşkil edir (2009: 20%).

40,781 min AZN (2009: 34,239 min AZN) məbləğində cəmi ipoteka kreditlərindən 12,860 min AZN-i (2009: 7,141 min AZN) Azərbaycan İpoteka Fondu ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulan proqram çərçivəsində verilmişdir. 17 sayılı Qeydə baxın. Bundan əlavə, həmin proqram çərçivəsində 45 min AZN (2009: 110 min AZN) məbləğində ipoteka kreditinin Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən təsdiqlənməsi və kredit müqaviləsinə uyğun olaraq gələcəkdə Banka verilməsi gözlənilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların 5%-i ödəmə müddətindən bir ay gec və ya tez ödənilərsə, həmin kreditlər üzrə ehtiyat təxminən 1,720 min AZN (2009: 1,460 min AZN) çox və ya az olardı.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2010-cu il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslara Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin 25,132 min AZN məbləğində maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları daxildir və bu debitor borcları üçün ehtiyat yaradılmamışdır (2009: müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslara Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin 18,444 min AZN məbləğində maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları daxildir və bu debitor borcları üçün ehtiyat yaradılmamışdır). 31 dekabr 2010-cu il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları əsasən müxtəlif növ nəqliyyat vasitələri, inşaat və tibb avadanlıqlarının lizinqi ilə əlaqədar 859 lizinq müqaviləsini əks etdirir (2009: əsasən müxtəlif növ nəqliyyat vasitələri, inşaat və tibb avadanlıqlarının lizinqi ilə əlaqədar 631 lizinq müqaviləsi). Həmin maliyyə lizinqi müqavilələrinin müddəti adətən üç-beş il ərzində başa çatır və lizinq ödənişləri hər ay həyata keçirilir. Lizinq müddəti ərzində lizinqə verilən əmlak üzrə mülkiyyət hüququ törəmə lizinq müəssisəsinə məxsusdur. Lizinqə verilən əmlakın müxtəlif səbəblər üzündən zədələnməsi, oğurlanması və digər hallar kimi əlaqəli riskləri adətən maliyyə lizinqi müqavilələrində sığorta edilir. Həmin sığorta müqaviləsi lizinq obyektinin yuxarıda qeyd edilən səbəblər üzündən zədələnməsini sığortalamaq üçün lizinq alan və sığorta şirkəti arasında bağlanır. Törəmə lizinq müəssisəsinin rəhbərliyi müntəzəm olaraq lizinq məbləğinin ödənilməmiş hissəsinə nəzarət etməklə və lizinq alanların maliyyə hesabatlarını təhlil etməklə, onların maliyyə vəziyyətini qiymətləndirir.

Rəhbərlik maliyyə lizinqinin ayrıca kateqoriyanı əks etdirib-etdirməməsini və bu səbəbdən hazırkı qeyddəki təhlildə ayrıca göstərilməsi zərurətini nəzərdən keçirmişdir. Buna baxmayaraq, rəhbərlik risklərin qiymətləndirilməsi üzrə onların tətbiq etdiyi yanaşmanın bu qeyddə göstərilən kateqoriyalara əsaslandığını və ayrıca kateqoriya kimi maliyyə lizinqi üzrə ödənişlərə əsaslanmadığını müəyyən etdiyinə görə bu cür lizinqlərin ayrıca bir kateqoriya kimi göstərilməsi tələb edilmir.

Maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlər (lizinqə qoyulan ümumi investisiyanın dəyəri) və onların diskont edilmiş dəyəri aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	1 ildən az	2-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2009-cu il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları	341	23,639	6,925	30,905
Maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(43)	(9,449)	(2,969)	(12,461)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə lizinq üzrə debitor borclarının diskont edilmiş dəyəri	298	14,190	3,956	18,444
31 dekabr 2010-cu il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları	1,858	34,222	488	36,568
Maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(135)	(11,132)	(169)	(11,436)
31 dekabr 2010-cu il tarixinə lizinq üzrə debitor borclarının diskont edilmiş dəyəri	1,723	23,090	319	25,132

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2010-cu il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Təminatlı kreditlər	4,600	1,755	1,381	20,522	25	28,283
<i>Girovla təmin edilmiş kreditlər:</i>						
- daşınmaz əmlak	31,465	35,598	264	10,285	40,756	118,368
- şəxsi avtomobil	742	772	80,892	1,089	-	83,495
- bank depozitləri	118	237	-	7,275	-	7,630
- daşınan əmlak	8,933	4,707	-	288	-	13,928
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	10	-	4,785	-	4,795
- sair aktivlər	3,296	2,024	-	596	-	5,916
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	49,154	45,103	82,537	44,840	40,781	262,415

31 dekabr 2009-cu il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Təminatlı kreditlər	1,421	1,125	7	17,536	181	20,270
<i>Girovla təmin edilmiş kreditlər:</i>						
- daşınmaz əmlak	36,438	45,047	188	8,879	34,058	124,610
- şəxsi avtomobil	10,270	5,849	69,897	1,269	-	87,285
- bank depozitləri	98	599	-	6,639	-	7,336
- daşınan əmlak	5,697	3,515	-	279	-	9,491
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	11	15	-	931	-	957
- zəmanət məktubu	-	-	-	22	-	22
- sair aktivlər	2,098	258	-	11	-	2,367
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	56,033	56,408	70,092	35,566	34,239	252,338

Sair aktivlərə əsasən avadanlıq və debitor borcları daxildir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatlı kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2010-cu il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>						
Təminatlı kreditlər	3,367	1,025	138	19,190	25	23,745
Girovla təmin edilmiş kreditlər:						
- daşınmaz əmlak	14,404	23,716	209	9,143	35,330	82,802
- şəxsi avtomobil	281	527	67,125	1,013	-	68,946
- bank depozitləri	118	237	-	7,265	-	7,620
- daşınan əmlak	8,325	3,721	-	281	-	12,327
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	10	-	4,616	-	4,626
- digər	2,909	2,023	-	565	-	5,497
2010-cu ildə yenidən baxılmış kreditlər	2,760	315	184	182	-	3,441
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	32,164	31,574	67,656	42,255	35,355	209,004
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	2,895	2,205	4,756	378	806	11,040
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	698	-	157	-	855
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	1	156	157
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	2,895	2,903	4,756	536	962	12,052
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	580	-	-	-	-	580
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	34	138	-	-	-	172
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	896	679	2,516	318	1,285	5,694
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	3,225	1,886	1,933	442	1,394	8,880
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	9,360	7,923	5,676	1,289	1,785	26,033
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	14,095	10,626	10,125	2,049	4,464	41,359
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(12,246)	(10,138)	(8,253)	(983)	(2,773)	(34,393)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	36,908	34,965	74,284	43,857	38,008	228,022

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>						
Təminatlı kreditlər	1,415	1,093	7	12,729	181	15,425
Girovla təmin edilmiş kreditlər:						
- daşınmaz əmlak	12,965	22,738	40	4,628	19,977	60,348
- şəxsi avtomobil	8,518	5,609	47,891	843	-	62,861
- bank depozitləri	2	444	-	5,335	-	5,781
- daşınan əmlak	5,583	3,515	-	245	-	9,343
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	11	14	-	735	-	760
- digər	-	258	-	10	-	268
2009-cu ildə yenidən baxılmış kreditlər	2,389	1,225	222	3,181	43	7,060
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	30,883	34,896	48,160	27,706	20,201	161,846
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	5,372	4,219	11,319	4,523	7,770	33,203
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	795	1,761	2,180	1,210	4,067	10,013
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	762	1,165	1,548	455	795	4,725
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	521	2,298	2,307	483	1,104	6,713
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	368	608	753	158	86	1,973
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	7,818	10,051	18,107	6,829	13,822	56,627
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	3,500	208	34	-	64	3,806
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	1,510	-	64	4	-	1,578
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	619	20	47	8	-	694
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	5,095	1,195	605	161	79	7,135
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	6,608	10,038	3,075	858	73	20,652
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	17,332	11,461	3,825	1,031	216	33,865
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(12,067)	(7,948)	(4,642)	(2,575)	(1,787)	(29,019)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	43,966	48,460	65,450	32,991	32,452	223,319

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Bank BMHS-ə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarında BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi*, Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin hesabat dövrünün sonunda heç bir fərdi kredit üzrə konkret olaraq müəyyən edilməmiş dəyersizləşmə zərərləri üçün portfel üzrə ehtiyat yaratmışdır. Bankın siyasəti kreditin dəyersizləşməsinə dair konkret olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyə qədər hər bir krediti “cari və dəyersizləşməmiş” kateqoriyasına təsnifləşdirməkdir. Bu siyasət və portfelin dəyersizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyersizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq ola bilər.

Kreditin dəyersizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər vaxtı keçmiş kredit statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	2,377	9,582	-	1,170	1,032	14,161
- şəxsi avtomobil	-	684	8,152	67	-	8,903
- daşınan əmlak	521	1,113	-	-	-	1,634
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	-	-	11	-	11
- digər	1,050	-	-	42	-	1,092
<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	21,052	27,506	159	2,526	5,473	56,716
- şəxsi avtomobil	23	-	17,632	162	-	17,817
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	-	-	180	-	180
- daşınan əmlak	1,397	482	-	36	-	1,915
- digər	-	-	-	6	-	6
Cəmi	26,420	39,367	25,943	4,200	6,505	102,435

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	18,462	34,975	931	8,536	18,294	81,198
- şəxsi avtomobil	1,208	1,130	41,998	1,287	-	45,623
- bank depozitləri	115	165	-	2,586	-	2,866
- daşınan əmlak	2,223	-	-	39	-	2,262
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	1,531	12	-	152	-	1,695
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	16,089	9,744	-	527	385	26,745
- daşınan əmlak	-	-	-	11	-	11
- bank depozitləri	-	-	-	62	-	62
Cəmi	39,628	46,026	42,929	13,200	18,679	160,462

Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş, lakin yenidən baxılmış kreditlər artıq şərtlərinə baxılmış və əks təqdirdə vaxtı keçmiş və dəyərsizləşmiş ola bilən kreditlərin balans dəyərini əks etdirir. Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərə əsasən təminatlı kreditlər daxildir. Təminatın ədalətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütün qalığını əks etdirir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və valyuta təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Azərbaycan İpoteka Fondunun ("AİF") kupon qiymətli kağızları	2,020	-
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin ("Maliyyə Nazirliyi") istiqraz vərəqələri	-	10
Cəmi borc qiymətli kağızları	2,020	10
Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər	460	762
Cəmi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	2,480	772

10 Satıla Bilən Investisiya Qiymətli Kağızları (davamı)

Azərbaycan İpoteka Fondunun 2,020 min AZN (2009: sıfır) məbləğində kupon qiymətli kağızlarının ödəmə müddəti 2019-cu ilin dekabr ayında başa çatır və illik faiz dərəcəsi 3.25% təşkil edir.

4 sayılı Qeyddə göstəridliyi kimi, sərbəst surətdə alınıb-satıla bilməyən korporativ səhmlərin ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilmədiyinə görə, onların ədalətli dəyəri haqqında məlumat açıqlanmamışdır.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Kupon qiymətli kağızlar	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i> - BBB- (Fitch Ratings)	2,020	2,020
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş satıla bilən borc qiymətli kağızları	2,020	2,020

Beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycan Respublikasına təyin etdikləri BBB-/Stable (20 may 2010 – Fitch Ratings), Ba1/Positive (8 mart 2011 – Moody's Investors' Service) və BB+/Positive (21 dekabr 2010 – Standard&Poor's) reytingləri təsdiqləmişdir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Kupon qiymətli kağızlar	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i> - Azərbaycan Hökuməti	10	10
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş satıla bilən borc qiymətli kağızları	10	10

Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər aşağıda göstərilir:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat ölkəsi	İştirak payı %	Balans dəyəri	
				2010	2009
Bakı Fond Birjası	Fond birjası	Azərbaycan Respublikası	6%	60	60
Milli Kart	Kart prosessinqi	Azərbaycan Respublikası	8%	400	400
MBASK	Sığorta	Azərbaycan Respublikası		-	302
Cəmi				460	762

31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il ərzində Bank MBASK şirkətinin səhmdar kapitalındakı 10.6%-lik payını satmışdır. Bu əməliyyat nəticəsində ödənilmiş məbləğ səhmlərin balans dəyərinə bərabər olduğuna görə 31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət haqqında məcmu hesabatda heç bir gəlir və ya zərər qeydə alınmamışdır.

11 Ödəniş Tarixinədək Saxlanılan Investisiya Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Kupon qiymətli kağızları	200	-
Cəmi ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	200	-

Kupon qiymətli kağızları rezident şirkət tərəfindən 2011-ci ilin mart ayında ödənilmək şərtilə illik 14% dərəcəsi ilə emissiya edilmiş və hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 200 ədəd qiymətli kağızları əks etdirir. Həmin qiymətli kağızlar hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra tam şəkildə ödənilmişdir.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Kupon qiymətli kağızları
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i> - Reytingsiz	200
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	200

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və coğrafi təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir.

Unibank Kommersiya Bankı
31 dekabr 2010-cu il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

12 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər

	Qeyd	İcarəyə götürülmüş aktivlərin yaxşılaşdırılması	Torpaq və binalar	Ofis və kompüter avadanlıqları	Mebel, qurğular və sair	Başa çatdırılmış tikintilər	Cəmi binalar və avadanlıqlar	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>									
1 yanvar 2009-cu il tarixinə dəyər		3,873	735	4,919	6,683	1,627	17,837	1,197	19,034
Yığılmış amortizasiya		(855)	(26)	(2,278)	(2,291)	-	(5,450)	(252)	(5,702)
1 yanvar 2009-cu il tarixinə balans dəyəri		3,018	709	2,641	4,392	1,627	12,387	945	13,332
Əlavələr		169	-	165	346	361	1,041	238	1,279
Köçürmələr		-	533	-	-	(533)	-	-	-
Silinmələrin ilkin dəyəri		-	-	(101)	(124)	-	(225)	-	(225)
Silinmələr üzrə yığılmış amortizasiya		-	-	100	110	-	210	-	210
Amortizasiya ayırmaları	24	(409)	(30)	(844)	(935)	-	(2,218)	(157)	(2,375)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə balans dəyəri		2,778	1,212	1,961	3,789	1,455	11,195	1,026	12,221
31 dekabr 2009-cu il tarixinə dəyər		4,042	1,268	4,983	6,905	1,455	18,653	1,435	20,088
Yığılmış amortizasiya		(1,264)	(56)	(3,022)	(3,116)	-	(7,458)	(409)	(7,867)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə balans dəyəri		2,778	1,212	1,961	3,789	1,455	11,195	1,026	12,221
Əlavələr		24	93	272	1,327	29,002	30,718	673	31,391
Köçürmələr		-	29,825	-	-	(29,825)	-	-	-
Silinmələrin ilkin dəyəri		-	-	(423)	(266)	-	(689)	(5)	(694)
Silinmələr üzrə yığılmış amortizasiya		-	-	423	187	-	610	-	610
Amortizasiya ayırmaları	24	(717)	(656)	(826)	(1,035)	-	(3,234)	(59)	(3,293)
31 dekabr 2010-cu il tarixinə balans dəyəri		2,085	30,474	1,407	4,002	632	38,600	1,635	40,235
31 dekabr 2010-cu il tarixinə dəyər		4,066	31,186	4,832	7,966	632	48,682	2,103	50,785
Yığılmış amortizasiya		(1,981)	(712)	(3,425)	(3,964)	-	(10,082)	(468)	(10,550)
31 dekabr 2010-cu il tarixinə balans dəyəri		2,085	30,474	1,407	4,002	632	38,600	1,635	40,235

12 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər (davamı)

Başa çatdırılmamış tikintilərə filialların tikintisi və təmiri xərcləri daxildir. Tikinti işləri başa çatdırıldıqdan sonra, həmin aktivlər binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə binalar və avadanlıqların yekun qalığına istismar olunan, lakin tamamilə köhnəlmiş vəziyyətdə olan 1,505 min AZN (2009: 828 min AZN) məbləğində aktivlər daxildir.

13 Sair Maliyyə Aktivləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Məhdudliyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	1,564	424
Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	789	667
Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	34	163
Cəmi sair maliyyə aktivləri	2,387	1,254

Məhdudliyyət qoyulmuş pul vəsaitləri plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə klirinq xidmətlərinin göstərilməsi üçün iki rezident bankda yerləşdirilmiş zəmanət depozitlərini və ödəniş sistemi üzrə operatora yerləşdirilmiş zəmanət depozitini əks etdirir. Qrup bu vəsaitlərdən öz fəaliyyətini maliyyələşdirmək məqsədilə istifadə etmək hüququna malik deyil. 31 dekabr 2010-cu il tarixinə sair maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Məhdudliyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Orta həcmli müəssisələr	1,564	789	34	2,387
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş sair maliyyə aktivləri	1,564	789	34	2,387

31 dekabr 2009-cu il tarixinə sair maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Məhdudliyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Orta həcmli müəssisələr	424	667	163	1,254
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş sair maliyyə aktivləri	424	667	163	1,254

Sair maliyyə aktivlərinin hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın.

14 Sair Aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Verilmiş kreditin geri ödənilməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş təminat	4,597	554
Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr	3,688	1,179
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	909	771
Təxirə salınmış xərclər	857	1,445
Avadanlıqlar üzrə qabaqcadan ödəmələr	480	3,036
Sosial Müdafiə Fonduna qabaqcadan ödənişlər	150	-
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta haqları	70	132
Başa çatdırılmamış tikintilər üzrə qabaqcadan ödəmələr	-	27,532
Digər	205	1,013
Cəmi sair aktivlər	10,956	35,662
Cari	6,359	34,749
Uzunmüddətli	4,597	913

31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il ərzində Bankın yeni ofis binasının tikintisi başa çatdırılmış və əvvəlki hesabat ilində başa çatdırılmamış tikintilər üzrə qabaqcadan ödəmələr kimi qeydə alınmış məbləğlər "əsas vəsaitlər" kateqoriyasına binanın ilkin dəyəri kimi köçürülmüşdür. 12 sayılı Qeydə baxın.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə verilmiş kreditin geri ödənilməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş təminat əsasən fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş debitor borcları ilə əlaqədar olaraq Unilizinq şirkəti tərəfindən müsadirə edilmiş avadanlığı əks etdirir. Rəhbərlik həmin təminatların balans dəyərinin onların 31 dekabr 2010-cu il tarixinə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmədiyini hesab edir.

Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr lizinqə verilmək üçün nəzərdə tutulan avadanlıq təchizatçılarına verilmiş qabaqcadan ödəmələri əks etdirir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

15 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009	2008
Digər bankların cari müddətli yerləşdirmələri	10,124	4,649	2,228
Digər bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	4,331	175	5,158
Cəmi digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	14,455	4,824	7,386

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və valyuta təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir.

16 Müştəri Hesabları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	1,229	1,498
- Cari/hesablaşma hesabları	1,229	1,498
Digər hüquqi şəxslər	59,230	48,255
- Cari/hesablaşma hesabları	44,547	30,449
- Müddətli depozitlər	14,683	17,806
Fiziki şəxslər	121,212	98,273
- Cari/tələbli hesablar	8,971	17,057
- Müddətli depozitlər	112,241	81,216
Cəmi müştəri hesabları	181,671	148,026

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010		2009	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	121,212	66.7	98,273	66.4
Ticarət və xidmətlər	33,776	18.6	21,318	14.4
Maliyyə	11,634	6.4	8,448	5.7
Enerji	6,996	3.9	9,338	6.3
İstehsalat	5,177	2.8	363	0.2
Rabitə	1,424	0.8	9,740	6.6
Dövlət müəssisələri	905	0.5	366	0.2
İnşaat	409	0.2	78	0.1
Digər	138	0.1	102	0.1
Cəmi müştəri hesabları	181,671	100.0	148,026	100.0

31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrupun müştəri hesablarında vəsaitlərinin ümumi qalığı 1,000 min AZN-dən yuxarı olan 18 müştəri (2009: 14 müştəri) olmuşdur. Həmin vəsaitlərin qalığı 70,136 min AZN (2009: 53,542 min AZN) və ya ümumi müştəri hesablarının 39%-ni (2009: 36%) təşkil etmişdir.

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Müştəri hesablarının faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və valyuta təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009	2008
Rezident banklar və dövlət təşkilatlarından borc götürülmüş vəsaitlər:			
- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	18,997	46,016	50,754
- Azərbaycan İpoteka Fondu	12,860	7,141	4,171
- Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu	7,336	8,812	11,446
Qeyri-rezident banklar və təşkilatlardan borc götürülmüş vəsaitlər:			
- East-West United Bank-dan borc götürülmüş vəsaitlər	21,543	14,456	8,010
- AYİB-dən borc götürülmüş vəsaitlər	17,197	26,400	37,058
- Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkətindən borc götürülmüş vəsaitlər	9,183	10,380	2,904
- Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH-dan borc götürülmüş vəsaitlər	6,229	8,675	4,008
- Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından borc götürülmüş vəsaitlər	4,825	5,788	4,960
- Avstriya İnkişaf Bankından ("OeEB") borc götürülmüş vəsaitlər	4,152	4,233	-
- Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasından borc götürülmüş vəsaitlər	2,400	3,435	4,472
- Alman-Azərbaycan Fondundan borc götürülmüş vəsaitlər	2,378	1,933	2,579
- Manufacturer and Traders Trust Bank-dan borc götürülmüş vəsaitlər	1,185	334	-
- SIA IBS Maximus Capital Markets təşkilatından borc götürülmüş vəsaitlər	270	28	-
- Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG-dən borc götürülmüş vəsaitlər	-	2,219	2,845
- ING Bank N.V.-dən borc götürülmüş vəsaitlər	-	323	955
- Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər	-	-	29,081
- Deutsche Bank AG London-dan borc götürülmüş vəsaitlər	-	-	24,392
- Banif-Banco International-dan borc götürülmüş vəsaitlər	-	-	6,505
- GFM Cossack Bond Company Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər	-	-	5,692
- Micro Vest 1 L.P.-dən borc götürülmüş vəsaitlər	-	-	529
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	108,555	140,173	200,361

31 dekabr 2010-cu il tarixinə müddətli borc öhdəliklərinə Unilizinq şirkətinin xarici bankdan illik 6.3% və 10% faiz dərəcəsi ilə borc götürdüyü 21,543 min AZN məbləğində vəsaitlər daxildir (2009: xarici bankın illik 3.5% və 6% faiz dərəcəsi ilə yerləşdirdiyi 14,456 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitləri). Həmin depozitlər Bank tərəfindən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinə əsasən 2011-ci ilin sentyabr və 2013-cü ilin sentyabr aylarında ödənilmək şərti ilə illik 3% və 8.2% (2009: 3.0% və 4.9%) faiz dərəcəsi ilə kredit şəklində həmin xarici banka verilmişdir. Bankın yerləşdirdiyi müddətli depozitlər və Unileasing şirkəti tərəfindən əldə edilmiş kreditlər hüquqi müqavilələrə əsasən yerləşdirilmiş ayrıca aktivləri və üçüncü tərəflər qarşısında öhdəlikləri əks etdirdiyinə görə qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilmir. 8 sayılı Qeydə baxın.

Qrupun müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb edilir. Bankın rəhbərliyi 31 dekabr 2010-cu il tarixinə və həmin tarixdə tamamlanan il ərzində Bank tərəfindən həmin xüsusi şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə rəhbərlik Bankın əldə etdiyi müddətli borc öhdəliklərinin bir hissəsini "Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər" kimi təsnifləşdirmişdir. Həmin öhdəliklər xarakterinə görə müddətli borc öhdəliklərini əks etdirdiyi üçün bu müqavilələr üzrə qalıqlar hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında müddətli borc öhdəlikləri kimi təsnifləşdirilmişdir. 3 sayılı Qeydə baxın.

Müddətli borc öhdəliklərinin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Müddətli borc öhdəliklərinin faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və valyuta təhlili 28 sayılı Qeydə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

18 Sair Maliyyə Öhdəlikləri

Sair maliyyə öhdəliklərinə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2010	2009	2008
Lizinq obyektı təchizatçılara ödəniləcək məbləğlər		1,239	324	577
Ödənilməkdə olan məbləğlər		126	-	-
Ödəniləcək peşəkar xidmət haqları		112	196	700
Kredit və debet kartları üzrə kreditor borcları		13	-	-
Xarici səhmdarlara ödənilməli olan ləğv olunmuş səhm mükafatı	21	-	2,723	-
Broker əməliyyatları üzrə alınmış vəsaitlər		-	117	-
Hüquqi şəxslərin qeydiyyat prosesində olan müvəqqəti hesabları		-	22	99
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri		1,490	3,382	1,376

Sair maliyyə öhdəliklərinin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 28 sayılı Qeydə baxın.

19 Sair Öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009	2008
Lizinqə verilmiş avadanlıq üzrə lizinqalanlardan əldə edilmiş avanslar	41	150	492
Əvvəlki illərin cari vergisi üzrə Vergilər Nazirliyinə ödəniləcək cərimələr	-	1,481	-
Digər	226	157	37
Cəmi sair öhdəliklər	267	1,788	529
Cari	267	1,788	529

31 dekabr 2010-cu il tarixinə və hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiqləndiyi tarixə rəhbərlik 31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan ilin maliyyə nəticələrinə görə bonus ödəmək niyyətində olmamışdır və bununla əlaqədar olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında müvafiq öhdəlik qeydə alınmamışdır.

20 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH-dan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	12,335	12,047
Deutsche Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	5,553	5,541
Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkətindən alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	4,102	4,015
Cəmi subordinasiyalı borc öhdəlikləri	21,990	21,603

Bankın likvidasiyası halında, yuxarıda qeyd olunan subordinasiyalı borc öhdəlikləri bütün digər kreditorların tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilir.

Subordinasiyalı borc öhdəliklərinin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın. Subordinasiyalı borc öhdəliklərinin faiz dərəcəsi, ödəmə müddəti və valyuta təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir.

21 Nizamnamə Kapitalı

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min AZN ilə</i>	Qüvvədə olan səhmlərin sayı	Adi səhmlər	Səhm mükafatı	Cəmi
1 yanvar 2009-cu il	7,500,000	15,000	12,076	27,076
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	7,500,000	15,000	-	15,000
Səhm mükafatının ləğv olunması	-	-	(11,592)	(11,592)
31 dekabr 2009-cu il	15,000,000	30,000	484	30,484
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	5,796,000	11,592	-	11,592
Səhm mükafatının ləğv olunması	-	3,327	-	3,327
31 dekabr 2010-cu il	20,796,000	44,919	484	45,403

Bankın qeydiyyatdan keçmiş nizamnamə kapitalının nominal dəyəri 44,919 min AZN təşkil edir (2009: 30,000 min AZN).

24 noyabr 2009-cu il tarixində İdarə Heyətinin Yığıncağında 2007-ci il ərzində nominal dəyərdən artıq məbləğdə emissiya edilmiş səhmlərin nəticəsində uçota alınmış 11,592 min AZN məbləğində səhm mükafatının ləğv edilməsi haqqında qərar təsdiqlənmişdir. Yerli səhmdarların payına düşən 8,869 min AZN məbləğində ləğv olunmuş səhm mükafatı onların Bankdakı müvafiq cari hesablarına köçürülmüşdür. AYİB və DEG-in payına düşən səhm mükafatı isə 31 dekabr 2009-cu il tarixində maliyyə öhdəliyi kimi qeydə alınmışdır. 18 sayılı Qeydə baxın.

30 iyun 2010-cu il tarixində Səhmdarların Ümumi Yığıncağında hər birinin nominal dəyəri 2 AZN olmaqla, 5,796 min ədəd adi səhm emissiyası yolu ilə nizamnamə kapitalının 11,592 min AZN-ə qədər artırılması barədə qərar təsdiqlənmişdir. Bütün səhmlər mövcud səhmdarlar tərəfindən alınmış və onların əvvəlki illər üzrə cari hesablarında və sair maliyyə öhdəliklərində olan vəsaitləri hesabına tam ödənilmişdir. Bu emissiyadan sonra nizamnamə kapitalının strukturunda heç bir dəyişiklik olmamışdır.

24 sentyabr 2010-cu il tarixində Səhmdarların Ümumi Yığıncağında bölüşdürülməmiş mənfəətdən 3,327 min AZN yönəltməklə nizamnamə kapitalının artırılmasına dair qərar təsdiqlənmişdir. Nizamnamə kapitalındakı bu dəyişikliyə hər bir səhmin nominal dəyərini 2 AZN-dən 2.16 AZN-ə qədər artırmaqla nail olunmuşdur. Bölüşdürülməmiş mənfəətin nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilmiş hissəsi yerli vergi orqanları tərəfindən mənbədə tutulan vergiyə cəlb edilmiş və Bank öz səhmdarları adından onların bölüşdürülməmiş mənfəətdəki vəsaitləri hesabına 370 min AZN məbləğində müvafiq vergi ödəmişdir.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə Bankın Müşahidə Şurasının sədri cənab Eldar Qəribli Bankın səhmlərinin 50.614% (2009: 50.614%) hissəsinə sahib olmuşdur. Bankın səhmlərində Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının ("AYİB") payı 15.152% (2009: 15.152%), Deutsche Investitions Entwicklungsgesellschaft mbH bankının ("DEG") payı isə 8.333% (2009: 8.333%) təşkil etmişdir. Digər səhmlər isə 25.901% pay nisbətində fiziki şəxslərə məxsusdur.

Səhm mükafatı nizamnamə kapitalına qoyuluşların buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsidir.

Adi səhmlərin hər birinin nominal dəyəri 2.16 AZN-dir (2009: bir səhmin nominal dəyəri 2 AZN). Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər biri bir səs hüququ verir.

Unibank Kommersiya Bankı
31 dekabr 2010-cu il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

22 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	34,191	46,320
Maliyyə lizinqi	5,582	3,904
Müxbir hesabları və digər banklardan alınacaq vəsaitlər	3,404	2,191
İnvestisiya qiymətli kağızları	86	1
Cəmi faiz gəlirləri	43,263	52,416
Faiz xərcləri		
Müştəri hesabları	13,537	11,233
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər və müddətli borc öhdəlikləri	8,103	11,146
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	2,320	2,247
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	48
Cəmi faiz xərcləri	23,960	24,674
Xalis faiz gəlirləri	19,303	27,742

Faiz gəlirlərinə müştərilərə verilmiş dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə hesablanmış 2,493 min AZN (2009: 2,768 min AZN) məbləğində faiz gəlirləri də daxildir.

23 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Haqq və komissiya gəlirləri		
Nağd pul əməliyyatları	1,411	947
Plastik kartlar üzrə əməliyyatlar	754	508
Xarici valyuta əməliyyatları	626	731
Hesablaşma əməliyyatları	606	1,301
Zəmanətlər və akkreditivlər	429	490
Digər haqq və komissiyalar	2,750	1,604
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	6,576	5,581
Haqq və komissiya xərcləri		
Zəmanətlər və akkreditivlər	270	137
Plastik kartlar üzrə əməliyyatlar	219	188
Hesablaşma əməliyyatları	156	185
Digər haqq və komissiyalar	151	50
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	796	560
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	5,780	5,021

24 İnzibati və Sair Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2010	2009
İşçilərə sərf olunan xərclər		11,279	9,784
Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya xərcləri	12	3,234	2,218
İcarə xərcləri		1,719	1,806
Reklam xərcləri		924	841
Rabitə xərcləri		765	747
Sponsorluq xərcləri		659	289
Sığorta xərcləri		658	416
Mühafizə xərcləri		616	573
Təmir və istismar xərcləri		557	341
Kommunal xərclər		476	356
Depozitlərin sığortalanması üzrə xərclər		434	229
Nümayəndəlik xərcləri		365	367
Peşəkar xidmət haqları		313	574
Mətbəə və dəftərxana xərcləri		176	148
Ezamiyyə xərcləri		91	84
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	12	59	157
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə xərclər		37	55
Əvvəlki illərin ödənilməmiş vergiləri üzrə cərimələr	25	-	1,481
Sair xərclər		747	300
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri		23,109	20,766

İşçilərə sərf olunan xərclərə yerli qanunvericiliyə müvafiq olaraq hesablanmış 2,481 min AZN (2009: 1,615 min AZN) məbləğində sosial sığorta ayırmaları daxildir. Bundan əlavə, Qrup işçilərinin əmək haqlarından 338 min AZN (2009: 220 min AZN) məbləğində tutulmalar edib, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna köçürmüşdür.

25 Mənfəət Vergisi

(a) Mənfəət vergisi xərcinin/(səmələsinin) komponentləri

Mənfəət vergisi (kredit)/xərxi aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Hesabat dövrünün cari vergi xərci	497	868
Əvvəlki dövrlərin cari vergi xərci	-	2,550
Təxirə salınmış vergi xərci	(2,326)	193
İl üzrə mənfəət vergisi (kredit)/xərxi	(1,829)	3,611

(b) Vergi xərcləri ilə müvafiq vergi dərəcəsinə vurulmuş mənfəət və zərərin tutuşdurulması

Qrupun mənfəətinin böyük bir hissəsinə 20% (2009: 22%) mənfəət vergisi hesablanmışdır. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
BMHS-yə əsasən vergidən əvvəlki (zəər)/mənfəət	(10,071)	4,695
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi (kredit)/xərxi (2010: 20%; 2009: 22%)	(2,014)	1,033
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclər və ya vergidən azad edilməyən gəlirlərin vergi təsiri:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	719	335
- 1 yanvar 2010-cu il tarixindən mənfəət vergisi dərəcəsinə dəyişikliyin təsiri (20%)	-	(6)
Əvvəlki illər üzrə cari vergi xərclərinin aşağı göstərilməsi	-	2,550
Üç illik vergi güzəştinin təsiri	(534)	491
Vergi güzəştinə görə hesablanmış mənfəət vergisi	-	(792)
İl üzrə mənfəət vergisi (kredit)/xərxi	(1,829)	3,611

31 dekabr 2009-cu il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi arasında mübahisəli məsələ mövcud olmuşdur. Belə ki, vergi orqanları tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi fərqli şəkildə şərh edilmişdir və nəticədə Bankın əvvəlki illərdə qeydə alınmış səhm mükafatı vergiyə cəlb edilən mənfəət kimi nəzərə alınmışdır. Rəhbərlik bu mübahisə nəticəsində qeyri-müəyyən vergi mövqeyinin yarandığı qənaətinə gəlmiş və əvvəlki dövrlər üzrə 2,550 min AZN məbləğində əlavə cari vergi öhdəliyi hesablanmışdır. Bu vergi öhdəliyi Bankın mövqeyinə vergi orqanlarının şərhinə uyğun olaraq baxılacağı təqdirdə ödənilməli olacaq məbləğdə müəyyən edilmişdir. Bundan əlavə, yuxarıda qeyd olunan vergi öhdəliyi ilə bağlı 1,481 min AZN məbləğində cərimə hesablanmışdır və 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il üzrə inzibati və sair əməliyyat xərclərində qeydə alınmışdır. 19 sayılı Qeydə baxın.

14 noyabr 2008-ci il tarixində "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun tətbiq olunmuşdur. Bu qanuna əsasən bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin mənfəətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilmiş hissəsi 1 yanvar 2009-cu il tarixindən etibarən 3 il müddətində mənfəət vergisindən azad olunmuşdur. 31 dekabr 2009-cu il tarixində rəhbərlik 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il üzrə bu vergi güzəştindən istifadə etmək qərarına gəlmişdir, müvafiq olaraq cari və təxirə salınmış vergilər həmin qərara əsasən hesablanmışdır.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə vergi təsiri yalnız vergi güzəştinin sona çatdığı 1 yanvar 2012-ci il tarixinə mövcud olan vergi bazasını azaldan/artıran müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

25 Mənfəət Vergisi (davamı)

(c) Müvəqqəti fərqlərin növü üzrə təxirə salınmış vergilərin təhlili

BMHS və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi təsiri aşağıda göstərilir və 20% (2009: 22%) dərəcəsində qeydə alınır.

	31 dekabr 2009	Mənfəət və zərər haqqında hesabata xərc kimi yazılmışdır	Birbaşa olaraq kapitala xərc kimi yazılmışdır	31 dekabr 2010
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	64	-	-	64
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	(20)	-	20	-
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(286)	456	-	170
Digər müvəqqəti fərqlər	(22)	57	-	35
Keçmiş illərin vergi zərəri	-	1,793	-	1,793
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktivləri	(264)	2,306	20	2,062

Qrupun cari strukturu və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi baxımından ayrı-ayrı qrup müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri digər müəssisələrin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, vergi zərəri yarandıqda belə ili mənfəətlə başa vurmuş qrup müəssisələri üzrə mənfəət vergisi hesablanmalıdır. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız eyni vergi orqanına aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Keçmiş illərin vergi zərərlərinin istifadə müddəti 2015-ci ildə başa çatır və Qrup həmin vergi zərərlərini gələcək illərə keçirə bilər.

	31 dekabr 2008	Mənfəət və zərər haqqında hesabata xərc kimi yazılmışdır	31 dekabr 2009
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	64	-	64
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi	(20)	-	(20)
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(115)	(171)	(286)
Digər müvəqqəti fərqlər	-	(22)	(22)
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(71)	(193)	(264)

26 Səhm üzrə Mənfəət/(Zərər)

Səhm üzrə əsas mənfəət Bankın səhmdarlarına aid olan xalis mənfəəti və ya zərəri il ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bölməklə hesablanır.

Bank səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan potensial adi səhmlərə malik deyil. Buna görə, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin məbləği səhm üzrə əsas mənfəətin məbləğine bərabərdir.

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
İl üzrə adi səhmlərin sahiblərinə aid olan (zərər)/mənfəət	(8,753)	463
Dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayı (min ədədlə)	17,415	11,875
Adi səhm üzrə əsas və azaldılmış (zərər)/mənfəət (bir səhm üzrə AZN ilə)	(0.50)	0.04

27 Seqmentlər üzrə Təhlil

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, fəaliyyət nəticələri əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan müəssisə komponentləridir. Əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs resursların bölüşdürülməsi və müəssisənin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi ilə məşğul olan şəxs və ya şəxslər qrupu ola bilər. Əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxsin funksiyaları Qrupun İdarə Heyəti tərəfindən yerinə yetirilir.

(a) Hesabat seqmentinin gəlir mənbəyi olan məhsul və xidmətlərin təsviri

Qrupun fəaliyyəti iki əsas biznes seqmenti üzərində qurulmuşdur:

- Fərdi bank əməliyyatları – fiziki şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsi, fiziki şəxslər üçün cari hesabların açılması, əmanətlərin qəbulu, pərakəndə investisiya vasitələrinin təqdim edilməsi, dəyərlilərin saxlanması, kredit və debet kartlarının açılması, istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi daxildir.
- Korporativ bank əməliyyatları – müəssisələrin hesablaşma və cari hesabları üzrə xidmətlərin göstərilməsi, depozitlərin qəbul edilməsi, overdraft şəklində kredit vəsaitlərinin təqdim edilməsi, kreditlərin və digər maliyyələşdirmə vəsaitlərinin təqdim edilməsi, xarici valyuta və derivativ maliyyə alətləri üzrə əməliyyatlar daxildir.

(b) Hesabat seqmentlərinin müəyyən edilməsi üçün rəhbərliyin istifadə etdiyi amillər

Qrupun seqmentləri ayrı-ayrı müştərilərə yönələn strateji biznes bölmələrini əks etdirir. Hər bir bölmə üçün fərqli marketinq strategiyası və xidmət səviyyəsi tələb olduğuna görə onlar ayrıca idarə olunur.

Əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs tərəfindən təhlil edilən seqmentlər üzrə maliyyə məlumatlarına Qrupun törəmə müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı daxildir. Törəmə müəssisələrin müntəzəm olaraq təhlil edilməsi bu müəssisələrin rəhbərliyinə həvalə edilir, lakin əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları verən şəxs həmin müəssisələri müntəzəm olaraq konsolidasiya prinsiplərinə əsasən təhlil edir. Qrupun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatları əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları verən şəxs tərəfindən qəbul edilir. Belə maliyyə məlumatları əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxsə təqdim edilən daxili seqment təhlili ilə qismən uyğun gəlir. Bu səbəbdən əməliyyat seqmentlərinin əsasını təşkil edən qismən uyğun olan maliyyə məlumatlarını müəyyən edərək rəhbərlik BMHS 8, *Əməliyyat Seqmentləri* standartının əsas prinsiplərini tətbiq etmişdir. Rəhbərlik lazım olduqda törəmə müəssisələr haqqında məlumatların mövcud olması faktını nəzərə alaraq, həmin müəssisələr haqqında məlumatların seqmentlərdə əks etdirilməsi qənaətinə gəlmişdir.

27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

(c) Əməliyyat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərərin, aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi

Əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hazırlanmış maliyyə məlumatlarını təhlil edir. Belə maliyyə məlumatları müəyyən aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmış məlumatlardan fərqlənir:

- (i) resurslar seqmentlər arasında yenidən bölüşdürülmür;
- (ii) mənfəət vergisi seqmentlər üzrə bölüşdürülmür;
- (iii) kreditlər üzrə ehtiyatlar BMS 39-da nəzərdə tutulan "çəkilməz zərər" modelinə əsasən deyil, rəhbərliyin peşəkar mülahizələrinə və məlumatların mövcudluğuna əsasən uçota alınır; və
- (iv) kreditləşdirmə əməliyyatları üzrə komissiya gəliri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə gələcək dövrlərdə deyil, dərhal qeydə alınır;

Əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən şəxs seqmentlər üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəlki mənfəətə əsasən qiymətləndirir.

(d) Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat

31 dekabr 2010 və 2009-cu il tarixində tamamlanan illər üzrə Qrupun əsas hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Konsolidasiya düzəlişi	Cəmi
Cəmi hesabat seqmentinə aid olan aktivlər	166,589	152,394	(5,051)	313,932
Cəmi hesabat seqmentinə aid olan öhdəliklər	(131,955)	(199,767)	5,051	(326,671)
Kapital xərcləri	2,335	1,308	-	3,643

Unibank Kommersiya Bankı**31 dekabr 2010-cu il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər****27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)**

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Konsolidasiya düzəlişi	Cəmi
2010				
<i>Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər:</i>				
- Faiz gəlirləri	28,131	15,405	(273)	43,263
- Haqq və komissiya gəlirləri	4,062	2,694	(180)	6,576
Cəmi gəlirlər	32,193	18,099	(453)	49,839
- Faiz xərcləri	(12,431)	(11,802)	273	(23,960)
- Haqq və komissiya xərcləri	(510)	(466)	180	(796)
- Sair əməliyyat zərərləri	(70)	(90)	-	(160)
- Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(4,105)	(8,323)	-	(12,428)
- İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(12,700)	(7,116)	-	(19,816)
Seqmentin nəticələri	2,377	(9,698)	-	(7,321)

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Konsolidasiya düzəlişi	Cəmi
2009				
Cəmi hesabat seqmentinə aid olan aktivlər	237,007	77,932	(2,075)	312,864
Cəmi hesabat seqmentinə aid olan öhdəliklər	(53,524)	(263,177)	2,075	(314,626)
Kapital xərcləri	4,648	1,409	-	6,057

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Konsolidasiya düzəlişi	Cəmi
2009				
<i>Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər</i>				
- Faiz gəlirləri	18,160	34,754	(498)	52,416
- Haqq və komissiya gəlirləri	1,942	3,692	(53)	5,581
- Sair əməliyyat gəlirləri	-	187	(3)	184
Cəmi gəlirlər	20,102	38,633	(554)	58,181
- Faiz xərcləri	(8,525)	(16,647)	498	(24,674)
- Haqq və komissiya xərcləri	(195)	(418)	53	(560)
- Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(2,801)	(4,946)	-	(7,747)
- İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(6,343)	(12,051)	3	(18,391)
Seqmentin nəticələri	2,238	4,571	-	6,809

27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

(e) Hesabat seqmentləri üzrə gəlirlərin, mənfəət və ya zərərin, aktiv və öhdəliklərin üzvləşdirilməsi

Vergidən əvvəl düzəliş edilmiş (zərər)/mənfəət ilə vergidən əvvəlki cəmi (zərər)/mənfəətin üzvləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Hesabat seqmentləri üzrə vergidən əvvəl düzəliş edilmiş (zərər)/mənfəət	(7,321)	6,809
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(3,234)	(2,218)
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	(59)	(157)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla/(zərər – gəlir çıxılmaqla)	129	(1,456)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla	414	1,717
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət	(10,071)	4,695

Düzəlişlər aşağıdakılara aiddir:

- Köhnəmə və amortizasiya xərcləri Qrup tərəfindən seqmentlər üzrə bölüşdürülmür.
- Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir/(zərər) və xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir/(zərər) seqmentlər üzrə bölüşdürülmür.

Hesabat seqmentlərinə aid olan aktivlərin cəmi aktivlər ilə üzvləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Cəmi hesabat seqmentinə aid olan aktivlər	313,932	312,864
Binalar, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	40,235	12,221
Sair aktivlər	10,956	35,662
Sair maliyyə aktivləri	2,387	1,254
Təxirə salınmış vergi aktivləri	2,062	-
Cari mənfəət vergisi üzrə qabaqcadan ödənişlər	1,074	-
Cəmi konsolidasiya edilmiş aktivlər	370,646	362,001

Düzəlişlər aşağıdakılara aiddir:

- Sair aktivlər, sair maliyyə aktivləri və mənfəət vergisi rəhbərliyə hesabatların hazırlanması zamanı hesabat seqmentləri üzrə bölüşdürülmür.
- Binalar və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər rəhbərliyə hesabatların hazırlanması zamanı hesabat seqmentləri üzrə bölüşdürülmür.

Qrupun əməliyyatlarının böyük hissəsi Azərbaycan Respublikasında həyata keçirildiyinə görə o, coğrafi seqmentlər haqqında məlumatı təqdim etmir.

27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

Hesabat seqmentlərinə aid olan öhdəliklərin cəmi öhdəliklər ilə üzlaşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Cəmi hesabat seqmentinə aid olan öhdəliklər	326,671	314,626
Sair öhdəliklər	267	1,788
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,490	3,382
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi	44	2,747
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	264
Cəmi konsolidasiya edilmiş öhdəliklər	328,472	322,807

Düzəlişlər aşağıdakılara aiddir:

- Təxirə salınmış vergi öhdəliyi rəhbərliyə hesabatların hazırlanması zamanı hesablanmışdır.
- Cari mənfəət vergisi öhdəliyi, sair maliyyə öhdəlikləri və sair öhdəliklər rəhbərliyə hesabatların hazırlanması zamanı hesabat seqmentləri üzrə bölüşdürülmür.

(f) Gəlirlərin məhsul və xidmətlər üzrə təhlili

Qrupun gəlirlərinin məhsul və xidmətlər üzrə təhlili 22 sayılı Qeyddə (faiz gəlirləri) və 23 sayılı Qeyddə (haqq və komissiya gəlirləri) təqdim edilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Qrup daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən xarici valyuta, faiz dərəcəsi və digər qiymət riskləri), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Qrup maliyyə riskləri, o cümlədən kredit, likvidlik, bazar və əməliyyat risklərinə məruz qalır. Risklərlə üzlaşmə Qrupun fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyasının məqsədi risk və fayda arasında müvafiq balansın təmin edilməsi və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə mümkün mənfəi təsiri azaltmaqdan ibarətdir.

Riskləri idarəetmə sistemi. Risklərin idarə edilməsi funksiyası Qrupun daxil nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsidir və mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilir. Qrupun riskləri idarəetmə siyasətinin və yanaşmalarının məqsədi Qrupun məruz qaldığı risklərin müəyyənləşdirilməsi, təhlil edilməsi, azaldılması və idarə edilməsindən ibarətdir. Bu, risk səviyyəsi üzrə müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılması, risk səviyyələrinin davamlı monitorinqi, limitlər və prosedurlara riayət edilməsi və bununla biznes proseslərinin düzgün formalaşdırılması vasitəsilə yerinə yetirilir.

Riskləri idarəetmə siyasəti və prosedurları bazar şərtləri, təklif olunan məhsul və xidmətlərdə baş verən dəyişikliklərin əks etdirilməsi və "qabaqcıl təcrübənin" tətbiq edilməsi məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Qrup risk siyasətinin bir hissəsi kimi konservativ nəzarət mühitini qoruyub saxlamaq və davamlı olaraq inkişaf etdirmək məqsədilə etibarlılıq, idarəetmə və peşə standartlarına xüsusi diqqət yetirir.

Riskləri idarəetmə strukturu. Riskləri idarəetmə siyasəti, təsdiqləmə, monitorinq və nəzarət mexanizmləri Qrupun nəzdində fəaliyyət göstərən bir sıra ixtisaslaşmış bölmələr tərəfindən aparılır. Bu bölmələr həmçinin Bankın törəmə lizinq müəssisəsinin riskləri idarəetmə siyasətinə və nəzarət mexanizmlərinə nəzarət edirlər. Qrup Azərbaycan qanunvericiliyinə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının təlimatlarına və qabaqcıl təcrübəyə uyğun icra strukturları, komitələr və departamentlər yaratmışdır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrupun Müşahidə Şurası riskləri idarəetmə strukturuna nəzarət, əsas risklərin idarə edilməsinin monitorinqi, risklərin idarə edilməsi siyasəti, eləcə də bəzi əsas risk limitlərinin, o cümlədən böyük kredit riskləri, iqtisadi və sənaye sektoru üzrə risk limitlərinin təsdiqlənməsi səlahiyyətlərinin nəzərdən keçirilməsi və təsdiqlənməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti, Riskləri İdarəetmə Komitəsi, Audit Komitəsi ("AK"), Daxili Audit Departamenti, Kredit Komitəsi və Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsi ("APİK") Müşahidə Şurası tərəfindən yaradılır, təyin edilir və birbaşa ona hesabat verir.

İdarə Heyəti risklərin azaldılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi və monitorinqinə görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun müəyyən edilmiş risk parametrləri çərçivəsində fəaliyyət göstərməsini təmin edir. Risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin üzvü həmin Direktora hesabat verən Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti ilə birlikdə risklərin idarə edilməsi üzrə ümumi funksiyalara görə məsuliyyət daşıyır və maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi, azaldılması, idarə edilməsi və bu risklərə dair hesabatın hazırlanması üzrə ümumi prinsiplərin və metodların tətbiq edilməsini təmin edir.

Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsinə risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin Üzvü sədrlik edir. Bu Komitə risklərin idarə edilməsi metodologiyalarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun risk yanaşmasının strateji və biznes planlarında düzgün əks etdirilməsini təmin edir. Bu, bütün risk yanaşmaları və prosedurları üzrə dəyişikliklərin İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müzakirə edilməsi və tövsiyələrin verilməsi üçün vacib forumdur. Bu forum Qrupun üzvləşdiyi bütün potensial risklərin Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti, Kredit Komitəsi, APİK və İdarə Heyəti tərəfindən nəzərdən keçirilməsini və bu məsələlərlə bağlı Müşahidə Şurasına hesabatların hazırlanmasını təmin edir.

Audit Komitəsi Qrupun daxili nəzarət sisteminin nəzarət və monitorinqi, eləcə də Qrupun daxili nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsi olan risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurlarının adekvatlığının qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müstəqil peşəkar auditor olan Audit Komitəsinin Sədri və digər iki Komitə üzvü iki səhmdarın nümayəndəsidir. Audit Komitəsinin üzvləri Qrupun işçiləri və ya idarəetmə strukturunun tərkibində ola bilməzlər. Onlar, daxili nəzarət sisteminin inkişafına dair İdarə Heyəti, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və Müşahidə Şurasına təkliflər verir və risklərin idarə edilməsi funksiyasının keyfiyyətinə və müəyyən edilmiş siyasət, prosedurlar və limitlərə riayət edilməsi ilə bağlı rəy bildirirlər. Audit Komitəsi birbaşa ona hesabat verən Daxili Audit Departamentinin fəaliyyətinə nəzarət edir. Daxili Audit Departamentinin iş planları, audit yoxlamaları və hesabatları, o cümlədən planlaşdırılmamış audit yoxlamalarının qrafiki Audit Komitəsi tərəfindən diqqətlə təhlil və təsdiq edilir.

Daxili Audit Departamentinə və Audit Komitəsinin tövsiyələrinə əsaslanan icra planları və auditin statusu haqqında hesabatlar İdarə Heyəti tərəfindən icra edilir və İdarə Heyətinə, Müşahidə Şurasına və Səhmdarların Ümumi Yığıncağına təqdim edilir.

Kredit Komitəsi beş üzvdən ibarətdir. Onlar, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və İdarə Heyəti tərəfindən namizədlikləri irəli sürülür və Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir. Kredit Komitəsi kreditlərin təsdiqlənməsi səlahiyyəti çərçivəsində hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatlarının qarşı tərəf risklərini idarə edir, təsdiqləyir və təsdiqlənmə ilə bağlı öz tövsiyələrini verir. Kredit Komitəsi həmçinin təhlil metodologiyası və portfelin keyfiyyəti, o cümlədən ümumi struktur, diversifikasiya və qiymətləndirməni davamlı şəkildə nəzərdən keçirir və bunlara dair tövsiyələr verir. Kredit Komitəsi təsdiqlənmə və səlahiyyət limitləri, risklərin təhlili və qiymətləndirilməsi üzrə qabaqcıl standartlara riayət edilməsini təmin edən bölmələrdən biridir.

APİK, Qrupun aktiv və öhdəliklər strukturunun idarə edilməsi və optimallaşdırılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu, likvidlik, xarici valyuta və faiz dərəcəsi üzrə risklər daxil olmaqla, müxtəlif bazar risklərini əhatə edən risklərin idarə edilməsi prosesinin tərkib hissəsidir. APİK-in funksiyalarına qeyd olunan risklərlə bağlı strategiyaların, siyasətin və limitlərin təsdiqlənməsi üçün tövsiyələrin hazırlanması daxildir. APİK, bu risk sahələrinə dair vaxtında və düzgün məlumatların və hesabatların təqdim edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. APİK, qiymətləndirmə siyasətinin və maliyyələşdirmə strategiyalarının müəyyənləşdirməsinə yardım göstərir. Bundan əlavə, APİK Qrupun digər riskləri idarəetmə və nəzarət bölmələri ilə yanaşı Xəzinədarlıq və digər müvafiq bölmələrin APİK, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi, İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyən edilmiş parametrlərə uyğun fəaliyyət göstərməsini təmin etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Kredit riski. Kredit riski müştərinin və ya qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan riskdir. Kredit riskinin əsas hissəsi müştərilərə və banklara verilmiş kreditlər və avanslardan, balans və balansdankənar kreditlər üzrə digər risklərdən yaranır. Risklər üzrə hesabat hazırlayarkən Qrup müştərilər və ya qarşı tərəfin ödəmə qabiliyyətinin olmaması riski və sənaye riski kimi kredit riskinin bütün elementlərini tam şəkildə nəzərə alır. Adətən bazar əməliyyatları üzrə yeganə kredit riski dövlət istiqrazları və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının buraxdığı notlardan yaranır. Bu istiqrazlardan yalnız Qrupun likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilir.

Hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatları üçün kredit risklərinin təsdiqlənməsi üzrə ümumi struktur aşağıdakı kimidir:

Təminatlı biznes kreditləri üzrə:

- Müşahidə Şurası məcmu kapitalın 10%-dən 20%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının Sədri 1,000 min AZN-dən məcmu kapitalın 10%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti 500 min AZN-dən 1,000 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- Kredit Komitəsi 250 min AZN-dən 500 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İcraedici Direktor 150 min AZN-dən 250 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir;
- Baş Menecer 100 min AZN-dən 150 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir; və
- Menecer filial direktorunun kredit limitindən 100 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir;
- Yuxarıdakı limitlərdən aşağı olan kreditlər filial direktoru tərəfindən təsdiqlənir.

Təminatlı riteyl kreditləri üzrə:

- Müşahidə Şurası məcmu kapitalın 10%-dən 20%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının Sədri 1,000 min AZN-dən məcmu kapitalın 10%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti 500 min AZN-dən 1,000 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- Kredit Komitəsi 250 min AZN-dən 500 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İcraedici Direktor 125 min AZN-dən 250 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir;
- Baş Menecer 70 min AZN-dən 125 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir; və
- Menecer filial direktorunun kredit limitindən 70 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir;
- Yuxarıdakı limitlərdən aşağı olan kreditlər filial direktoru tərəfindən təsdiqlənir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Təminatlı biznes kreditləri üzrə:

- Müşahidə Şurası məcmu kapitalın 6%-dən 7%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının Sədri 100 min AZN-dən məcmu kapitalın 6%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti 30 min AZN-dən 100 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- Kredit Komitəsi 10 min AZN-dən 30 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İcraedici Direktor 5 min AZN-dən 10 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir;
- Baş Menecer 5 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir; və
- Yuxarıdakı limitlərdən aşağı olan kreditlər filial direktoru tərəfindən təsdiqlənir.

Təminatlı rüqə kreditləri üzrə:

- Müşahidə Şurası məcmu kapitalın 6%-dən 7%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının Sədri 100 min AZN-dən məcmu kapitalın 6%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- Kredit Komitəsi və İdarə Heyətinin Sədri İdarə Heyəti üzvünün tövsiyəsinə əsasən 25 min AZN-dən 100 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyətinin Sədri 10 min AZN-dən 25 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İcraedici Direktor 5 min AZN-dən 10 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir; və
- Baş Menecer 5 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir;
- Yuxarıdakı limitlərdən aşağı olan kreditlər filial direktoru tərəfindən təsdiqlənir.

Müşahidə Şurası risklərin diversifikasiyasına nəzarət etmək və onu idarə etmək üçün ümumi kredit limitlərini təsdiqləyir:

- Kredit portfeli üzrə limitlər: Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər, fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və banklararası kreditlərin ümumi portfelə faiz nisbəti;
- Kredit portfeli üzrə limitlər: Təminatlı və təminatlı kreditlərin ümumi portfelə və fiziki şəxslər üzrə kredit portfelinə faiz nisbəti; və
- İqtisadi sektor və məhsul üzrə risklərin hüquqi və fiziki şəxslərin kredit portfellerinə faiz nisbəti.

İdarə Heyəti həmçinin kredit limitlərini və risklər üzrə səlahiyyət səviyyəsini aşağıdakı qaydada təsdiqləyir:

- Filiallar üzrə;
- Təminatın növü və kreditin təminata nisbəti;
- Fiziki şəxslərin səlahiyyəti üzrə.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə kredit portfelinin iqtisadi sektorlar və məhsullar üzrə təhlili 9 sayılı Qeyddə göstərilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Kredit risklərinin idarə edilməsi. Kredit siyasəti Qrupun risk profili və strateji planlarına uyğun olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti və İdarə Heyəti tərəfindən hazırlanır. Kredit siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks etdirilir:

- Qarşı tərəfin risklərinin yaradılması, təhlil edilməsi, yoxlanılması və təsdiqlənməsi üzrə prosedurlar;
- Qarşı tərəflər üzrə kreditin qiymətləndirilməsi metodologiyası;
- Qarşı tərəflər üzrə kredit reytingi metodologiyası;
- Təminatın qiymətləndirilməsi və nəzarəti metodologiyası;
- Kreditlərin sənədləşdirilməsi üzrə tələblər;
- Kreditlərin idarə edilməsi prosedurları;
- Kredit riskləri üzrə müntəzəm nəzarət prosedurları;
- Ətraf mühit siyasəti; və
- Kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılması siyasəti.

Kredit alınması üçün sənədlər toplusu (ərizələr) müştəri ilə iş üzrə menecerlər və kredit mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanır. Bu toplu müəyyən edilmiş limitlər çərçivəsində filiallar və ya müvafiq biznes vahidləri tərəfindən təsdiqlənir. Təsdiq olunmuş sənədlərin surətləri sonrakı nəzarət prosesi, o cümlədən reytingin müəyyən edilməsi və monitorinq cədvəlinə daxil edilməsi üçün Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinə təqdim edilir. Müəyyən edilmiş risk limitlərindən yuxarı olan ərizələr Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Kredit Qrupuna göndərilir. Kredit Qrupu ikinci dəfə təhlili aparır və hesabat, reyting və rəy təqdim edir. Əgər tələb olunan kredit məbləği müəyyən edilmiş limitdən aşağı olarsa və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən müsbət rəy verilərsə, eləcə də müvafiq işçilər tərəfindən imzalanarsa, kredit ərizəsi təsdiqlənmiş hesab edilir. Əgər Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən mənfi rəy verilərsə, kredit ərizəsi yenidən baxılmaq üçün Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Təsdiqlənmiş kredit ərizəsində nəzərdə tutulan məbləğ Kredit Komitəsinin səlahiyyətindən yuxarı olarsa, həmin ərizə təsdiqlənmək üçün İdarə Heyətinə təqdim edilir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, böyük məbləğdə kreditlər üçün ərizələr təsdiqlənmək üçün Müşahidə Şurasına təqdim edilir.

Qrup 7 dərəcəli reyting sistemindən istifadə edir. Müştərinin reytingi dörd əsas meyarın təhlilinə əsasən müəyyən edilir: ödəmə qabiliyyəti, maliyyə göstəriciləri, kredit tarixçəsi və digər risklər.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Fiziki şəxslərə verilmiş bəzi kredit məhsulları üçün Qrup kreditin qiymətləndirilməsi sistemindən və potensial riskli müştərilərin müəyyən edilməsi üçün öz daxili prosedurlarından və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının idarə etdiyi məlumat bazasındakı məlumatlardan istifadə edir. Kreditlər portfel üzrə qiymətləndirilir və bu zaman kreditin məbləği və müddət limitləri, təsdiqləmə prosedurları, məhsulların növləri, defolt haqqında məlumatlar, kredit/girov əmsalları (əgər tətbiq edilərsə) və qiymətləndirmə kimi amillərə daha çox diqqət yetirilir.

Girov və digər kredit təminatları. Kredit riski həmçinin əmlak üzrə ipoteka tələbi formasında girovun, girov qoyulmuş aktiv və qiymətli kağızların, eləcə də depozitlər, hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş zəmanətlər daxil olmaqla digər girov növlərinin əldə olunması, nəzarəti və monitorinqi vasitəsilə qiymətləndirilir və idarə edilir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsində girovun əsas faktor olmasına baxmayaraq, Qrupun kredit siyasəti ərizələrin müştərilərin yalnız təklif etdiyi girova deyil, onların ödəniş qabiliyyətinə əsasən qiymətləndirməkdir. Girov kreditin qaytarılması üçün ikinci ödəniş mənbəyi hesab edilir. Kreditlər nadir hallarda müştərinin maliyyə vəziyyətindən və ya kredit məhsulunun növündən yaxud həcmindən asılı olaraq təminatlı ola bilər. Qrup risk portfelinin təminatlı kreditləri üzrə müxtəlif limitlər müəyyən etmişdir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrupun qəbul etdiyi əsas girov növləri aşağıdakılardır:

- Kommersiya əmlakı
- Yaşayış binaları
- Korporativ kapital aktivləri
- Korporativ likvid aktivlər
- Nəqliyyat vasitələri
- Müddətli depozitlər
- Digər, o cümlədən qiymətli metallar

Qrupda qəbul edilmiş bütün girov növləri üzrə dəqiq qiymətləndirmə, sənədləşdirmə və tətbiq edildikdə qeydiyyat prosedurları mövcuddur. Kreditlərin girova nisbəti İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir: 31 dekabr 2010-cu il tarixinə kredit limitləri aşağıdakılardır:

Girovun növü	Kredit məbləğinin girovun likvid dəyərində nisbəti
• Daşınmaz əmlak	70%-dək
• Qiymətli metallar	80%-dək
• Maşın, avadanlıqlar	50%-dək
• Mal-material ehtiyatları	60%-dək
• Nəqliyyat vasitələri	70%-dək
• Müddətli depozitlər	90%-dək

Bank əlavə təminat kimi fərdi zəmanətləri qəbul edə bilər.

Təminatla bağlı təlimatlara dair hər hansı istisna İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənməlidir.

Monitoring Qrupu monitoring nəticələri üzrə planın hazırlanması, onun yerinə yetirilməsi və monitoring nəticələrinin qənaətbəxş olmadığı təqdirdə müvafiq tərəflərin məlumatlandırılması və tədbirlər planı ilə bağlı tövsiyələrin verilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Monitoring Qrupu müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatların monitoringini aparır və bu məbləğdən aşağı olan əməliyyatları seçmə üsulu ilə yoxlayır. Müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatlar üzrə monitoring ilk olaraq kreditin ödənilməsi aydan əvvəl və ya ən azı bir ay müddətində aparılır. Müvafiq olaraq, monitoring cədvəlinə uyğun olaraq risklərə nəzarət olunur.

Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Statistika Qrupu qarşı tərəflərin kredit riskləri üzrə bütün məsələlər, o cümlədən bütün limitlərə uyğunluq, risklər üzrə konsentrasiyalar, portfel üzrə tendensiyalar, vaxtı keçmiş kreditlər və defolt statistikasını, kreditlər üzrə ehtiyatlar və girov statistikasına dair məlumatların toplanması və təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müntəzəm aylı hesabatlardan başqa, həmin departament seçilmiş kredit prosedurlarına riayət edilməsinə dair hesabatlar tərtib edir.

Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı “əlaqəli tərəflər” kateqoriyası ilə bağlı dəqiq anlayışlar müəyyən etmişdir. Bu kateqoriyaya əsasən səhmdarlar və ya fiziki şəxslər və yaxud onların yaxın ailə üzvlərinin mülkiyyətində olan/nəzarət etdiyi hüquqi şəxslər daxildir. Buraya həmçinin Qrupda baş rəhbərlik/sələhiyyətli vəzifələrdə çalışan fiziki şəxslər daxildir. Fiziki şəxs olan əlaqəli tərəfə verilən ən böyük kreditlər Qrupun konsolidasiya edilmiş kapitalının 3%-dən artıq ola bilməz. Müvafiq hüquqi şəxslər üzrə isə bu limit 10% təşkil edir. Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə risklər üçün ümumi limit 20%-dir. Qiymətləndirmə və digər şərtlər tərəflərin müstəqilliyi prinsipi əsasında müəyyən edilməlidir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Vaxtı keçmiş, qeyri-ışlək kreditlər. Qrup, vaxtı keçmiş və qeyri-ışlək kreditləri onların ödəmə müddətinin başa çatdığı ilk gündən müəyyən etmək və hesabatlarda əks etdirmək üçün prosedurlar hazırlamışdır. 60 gündək vaxtı keçmiş kreditlər əvvəlcədən hər hansı problemin müəyyən edilmədiyə təqdirdə, müvafiq biznes vahidləri tərəfindən nəzərdən keçirilir. Fiziki şəxslərə verilmiş və 60 gündən çox vaxtı keçmiş təminatlı kreditlər avtomatik olaraq Problemlı Kreditlər Bölməsinə ötürülür. Hüquqi şəxslərə verilmiş və 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər eyni departamentə ötürülür. 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər faizləri hesablanmayan kreditlər statusuna aid edilir. Problemlı Kreditlər Bölməsi bu öhdəlikləri toplaya bilmədikdə hüquqi prosedurlar həyata keçirilir. Kredit geri qaytarıla bilmədikdə, müvafiq məbləğlərin silinməsinə dair təkliflər Kredit Komitəsinə və İdarə Heyətinə təqdim edilir. Silinmə ilə bağlı son qərarı Müşahidə Şurası qəbul edir.

Bütün vaxtı keçmiş kreditlər haqqında məlumat ən azı ayda bir dəfə Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Hüquqi şəxslərə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlər üzrə bütün məsələlər barədə bilavasitə Kredit Komitəsinə hesabat verilir.

Kreditlər üzrə ehtiyat – ehtiyat siyasəti. Qrup kreditlər üzrə ehtiyat yaradır və buraya risklə üzləşməsindən yaranan təxmini zərərlər daxildir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı banklar üçün minimum standart sayılan ehtiyat siyasəti müəyyən etmişdir. Bu ehtiyat tələbləri üzrə kateqoriyalar aşağıda göstərilir:

Standart aktivlər	2%
Nəzarət altında olan aktivlər	10%
Qeyri-qənaətbəxş aktivlər	30%
Riskli aktivlər	60%
Ümitsiz aktivlər	100%

Bu kateqoriyalar dəqiq müəyyən edilmişdir.

BMHS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədilə, Qrup 39 sayılı BMS-də əks etdirilən metodologiyadan istifadə edir.

Kredit riskinin maksimal səviyyəsi. Qrupun balans üzrə məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi, adətən konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi imkanı böyük əhəmiyyət kəsb etmir.

Balansdankənar maddələr, xüsusilə akkreditivlər və zəmanətlər üzrə kredit riskinin maksimal səviyyəsi öhdəliyin ümumi məbləğini əks etdirir. Qrupun balansdankənar maddələr üzrə kredit riski 30 sayılı "Şərti Öhdəliklər" Qeydində açıqlanır.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitoring prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Bazar riski. Qrup bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta, (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Qrup maliyyə alətləri ilə hər hansı dilinq əməliyyatları aparmır. Qrupun qiymətli kağızlar bazarında məruz qaldığı yeganə risk onun likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə vaxtaşırı olaraq Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının notlarına və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarına investisiya qoyuluşundan yaranır. Qrup adətən derivativlərlə əməliyyat aparmır və bu bazara qarşı hər hansı riskə məruz qalmır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Xarici valyuta riski. Qrup yerli/xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Xarici valyuta riski valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin Qrupun mənfəətinə və ya maliyyə alətləri üzrə portfelin dəyərində təsir göstərdiyi zaman yaranan riskdir.

Xarici valyuta riski ilə əlaqədar Qrupun risk siyasətinin əsas elementi hər hansı valyuta üzrə diling əməliyyatlarının aparılması üçün planlaşdırılmış cəhdin olmamasıdır. Nadir hallarda açıq valyuta mövqələrinin baş verməsi yalnız fəaliyyətin normal nəticəsində ortaya çıxır. Qrup aktiv və öhdəliklərini valyutalar üzrə uyğunlaşdırmaq üçün bütün səylərindən istifadə edir.

Bankın məruz qaldığı xarici valyuta riski həmçinin Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının normativ tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Bu normativlərə əsasən Bankın hər hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Bankın ümumi kapitalının 10%-dən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 20%-dən artıq olmamalıdır.

Xarici valyuta riski Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən tənzimlənir. Bu departamentin hazırladığı gündəlik hesabatlar APİK tərəfindən nəzərdən keçirilir və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir.

Hesabat dövrünün sonunda Qrupun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2010			31 dekabr 2009		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
AZN	149,873	154,890	(5,017)	174,765	167,545	7,220
ABŞ dolları	152,624	161,065	(8,441)	121,289	136,863	(15,574)
Avro	11,904	11,986	(82)	16,587	13,565	3,022
Digər	1,458	219	1,239	715	35	680
Cəmi	315,859	328,160	(12,301)	313,356	318,008	(4,652)

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Qrup hesab edir ki, səhm alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-maddi aktivlər əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Qrup xarici valyutada kreditlər və avanslar vermişdir. Borcalanın gəlir axınından və xərc strukturundan asılı olaraq, Azərbaycan Manatına qarşı xarici valyutaların dəyərində artması borcalanın ödəniş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər və bu səbəbdən gələcəkdə kreditlər üzrə mümkün zərərlərin artması ilə nəticələne bilər.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, hesabat dövrünün sonunda tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət və zərərdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2010	31 dekabr 2009
	Mənfəət və ya zərərə təsir	Mənfəət və ya zərərə təsir
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	(287)	(763)
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	287	763
Avronun 5% möhkəmlənməsi	(4)	(151)
Avronun 5% zəifləməsi	4	151
Funt sterlinqin 5% möhkəmlənməsi	28	(169)
Funt sterlinqin 5% zəifləməsi	(28)	169
Rus rublunun 5% möhkəmlənməsi	1	15
Rus rublunun 5% zəifləməsi	(1)	(15)
İsveçrə frankının 5% möhkəmlənməsi	3	-
İsveçrə frankının 5% zəifləməsi	(3)	-

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur.

Risk, yalnız Qrupun müvafiq müəssisəsinin əməliyyat valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanır.

Hesabat dövrünün sonunda Qrupun valyuta riski il ərzində tipik riski əks etdirmir. Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtlə, il ərzində valyuta riskinin orta çəkisinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	2010-cu il ərzində riskin	2009-cu il ərzində riskin
	orta çəkisi	orta çəkisi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Mənfəət və ya zərəre təsir	Mənfəət və ya zərəre təsir
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	301	(1,665)
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	(301)	1,665
Avronun 5% möhkəmlənməsi	(48)	(313)
Avronun 5% zəifləməsi	48	313
Funt sterlinqin 5% möhkəmlənməsi	16	8
Funt sterlinqin 5% zəifləməsi	(16)	(8)
Rus rublunun 5% möhkəmlənməsi	1	483
Rus rublunun 5% zəifləməsi	(1)	(483)

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski. Qrup bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Hazırda Qrup faiz dərəcəsi riskini mümkün olduğu dərəcədə ödəmə müddəti və/və ya faiz dərəcələrinə yenidən baxılması mövqelərini qarşılıqlı uyğunlaşdırmaqla tənzimləyir. Bundan əlavə, Qrupun aylıq faiz marjaları lazım olduqda onun aktivlərinin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məqsədilə, davamlı olaraq nəzərdən keçirilir. Əməliyyat prosedurlarına görə faiz dərəcələrinin qəbul edilən minimum səviyyəsi 10% təşkil edir. APİK və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti mütəmadi olaraq bu marjanın qorunmasına nəzarət edir. APİK həmçinin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər haqqında hesabatların və proqnozların təqdim edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Hazırda Qrupun faiz dərəcələri üzrə uyğunlaşdırma siyasəti və faiz dərəcəsi marjalarının yüksək olmasına görə potensial faiz dərəcəsi riskinin əhəmiyyətli dərəcədə böyük olmadığı qənaətinə gəlmək olar.

APİK və Xəzinədarlıq Departamenti faiz dərəcəsi risklərinin tənzimlənməsi, Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti ona nəzarət funksiyalarını daşıyır. İdarə Heyəti isə bu sahədəki bütün təlimatları və aktiv/öhdəliklərin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məsələlərini təsdiqləyir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil əks olunur. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2010					
Cəmi maliyyə aktivləri	74,431	65,368	44,059	132,001	315,859
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	90,315	68,789	70,443	98,613	328,160
31 dekabr 2010-cu il tarixinə xalis həssaslıq çatışmazlığı					
	(15,884)	(3,421)	(26,384)	33,388	(12,301)
31 dekabr 2009					
Cəmi maliyyə aktivləri	96,237	39,226	24,764	153,129	313,356
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	77,242	114,857	71,882	54,027	318,008
31 dekabr 2009-cu il tarixinə xalis həssaslıq çatışmazlığı					
	18,995	(75,631)	(47,118)	99,102	(4,652)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, 31 dekabr 2010-cu il tarixinə faiz dərəcələri həmin tarixdə 1% aşağı olsaydı, il üzrə mənfəət əsasən dəyişkən faiz öhdəlikləri üzrə aşağı faiz xərcləri nəticəsində 83 min AZN (2009: 60 min AZN) çox olardı.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, faiz dərəcələri 1% yuxarı olsaydı, mənfəət əsasən dəyişkən faiz öhdəlikləri üzrə yuxarı faiz xərcləri nəticəsində 83 min AZN (2009: 60 min AZN) az olardı. Qrup AZN ilə ifadə olunan dəyişkən faizli aktiv və öhdəliklərə malik olmadığına görə, onun mənfəəti AZN üzrə bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır. Satıla bilən aktivlər kimi təsnifləşdirilən sabit dərəcəli maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin artması nəticəsində bazar faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliyin səhmdar kapitalının digər komponentlərinə təsiri əhəmiyyətli deyil.

Qrup öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Qrupun baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlarla əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>İllik %</i>	2010			2009		
	ABŞ dolları	AZN	Avro	ABŞ dolları	AZN	Avro
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	0.5	-	-	0.9	-	-
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	6.3	-	-	13.3	-	13.6
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	20.7	18.1	16.4	18.8	15.7	14.3
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	4.5	-	-	8.0	-
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	14.0	-	-	-	-
Öhdəliklər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8.5	10.0	-	-	10.0	-
Müştəri hesabları	11.8	11.2	6.5	14.9	13.8	9.2
Müddətli borc öhdəlikləri	7.1	4.6	4.7	8.8	3.8	5.3
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	10.4	-	-	10.4	-	-

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən “-” işarəsi Qrupun müvafiq valyutada aktiv və öhdəliklərə malik olmadığını bildirir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Coğrafi risk. 31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrupun maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,748	14,308	1,544	54,600
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	727	-	-	727
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	6,360	21,543	-	27,903
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	228,022	-	-	228,022
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	2,020	-	-	2,020
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	200	-	-	200
Sair maliyyə aktivləri	2,387	-	-	2,387
Cəmi maliyyə aktivləri	278,464	35,851	1,544	315,859
Öhdəliklər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,339	-	6,116	14,455
Müştəri hesabları	181,671	-	-	181,671
Müddətli borc öhdəlikləri	39,192	69,092	270	108,554
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,490	-	-	1,490
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	21,990	-	21,990
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	230,692	91,082	6,386	328,160
Balans üzrə maliyyə alətlərinin xalis mövqeyi	47,772	(55,231)	(4,842)	(12,301)
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	47,504	-	-	47,504

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aktivlər, öhdəliklər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Azərbaycanlı qarşı tərəflərin ofşor şirkətləri ilə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar həmin qarşı tərəflər ilə qalıqlar kimi "Azərbaycan Respublikası" sütununda göstərilir. Nağd pul, mülkiyyət və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə Qrupun maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	40,731	11,665	85	52,481
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	637	-	-	637
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	21,199	14,456	-	35,655
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	223,319	-	-	223,319
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	-	-	10
Sair maliyyə aktivləri	1,254	-	-	1,254
Cəmi maliyyə aktivləri	287,150	26,121	85	313,356
Öhdəliklər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4,799	17	8	4,824
Müştəri hesabları	148,026	-	-	148,026
Müddətli borc öhdəlikləri	61,917	78,256	-	140,173
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,382	-	-	3,382
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	21,603	-	21,603
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	218,124	99,876	8	318,008
Balans üzrə maliyyə alətlərinin xalis mövqeyi	69,026	(73,755)	77	(4,652)
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	44,882	-	-	44,882

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Qrupun çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə sair maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Bankın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğa maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Qrup aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və həmçinin normal və gərgin vəziyyətdə depozitlərin ödənilməsinə təmin etmək üçün İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimum səviyyəsi üzrə və ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin minimum səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən etməlidir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı minimum likvidlik səviyyəsini müəyyən etmişdir. Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə institutları ilə Qrup arasında bağlanmış kredit sazişlərində minimum likvidlik tələbləri nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrup bu tələblərə riayət etmişdir.

Qrupun likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Qrupun strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Qrupun ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Yerli qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq likvidlik əmsallarına gündəlik monitoring; və
- Aktiv və öhdəliklər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitoringi.

Qrupun Xəzinədarlıq Departamentinin funksiyaları aşağıdakılardır:

- Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının likvidlik tələbləri və həmçinin xarici maliyyələşdirmə mənbələri ilə sazişlərdəki likvidlik ilə bağlı xüsusi şərtlərə uyğunluq;
- Rəhbərliyə gündəlik hesabatlar, o cümlədən əsas valyutalarda (AZN, ABŞ dolları, Avro) pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozların səviyyəsi, pul vəsaitlərinin mövqeləri, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı dəyişikliklər haqqında rəhbərliyə hesabatların hazırlanması;
- Likvid aktivlərin səviyyəsinə daimi nəzarət/monitorinq;
- Depozit və sair öhdəliklərin konsentrasiyaları üzrə monitoring; və
- Gərgin vəziyyətlərdə likvidliyin təmin edilməsi üçün pul vəsaitlərinin ani artımı üzrə planın tərtib edilməsi.

APİK, Qrupun likvidlik mövqeyinin Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən düzgün şəkildə idarə edilməsini təmin edir. Bu fəaliyyət üzrə nəzarətə görə Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti məsuliyyət daşıyır. Likvidlik mövqeləri və onların idarə edilməsi ilə bağlı qərarlar İdarə Heyəti tərəfindən qəbul olunur. Maliyyələşdirmə Planları Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2010-cu il tarixinə öhdəliklər müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilə üzrə diskont edilməmiş pul vəsaitlərini, o cümlədən kreditlərin verilməsi üzrə ümumi öhdəlikləri və zəmanətləri əks etdirir. Bu cür diskont edilməmiş pul vəsaitləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskont edilmiş pul vəsaitlərinə əsaslanır.

Maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı pul vəsaitlərinin istifadəsi zərurəti yarandığı halda asanlıqla satıla bilən aktivlər istisna olmaqla, aşağıdakı cədvəldə müqavilə üzrə ödəniş müddətləri əsasında balans dəyəri əsasında uçota alınmış qeyri-derivativ maliyyə aktivlərinin ödəniş müddətləri üzrə təhlil əks etdirilir. Belə maliyyə aktivləri gözlənilən satış müddəti əsasında ödəniş tarixi üzrə təhlilə daxil edilir.

Ödəniləcək məbləğ sabit olmadıqda, cədvəldə göstərilən məbləğlər hesabat dövrünün sonuna mövcud olan şərtlərə əsasən müəyyən edilir. Valyuta ödənişləri hesabat dövrünün sonuna mövcud olan spot məzənnəsindən istifadə etməklə çevrilir.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	54,600	-	-	-	-	54,600
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	283	173	204	67	-	727
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	51	13,449	721	16,338	-	30,559
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	20,966	78,157	66,386	159,089	39,994	364,592
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	2,020	-	-	-	-	2,020
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	205	-	-	-	205
Sair maliyyə aktivləri	2,387	-	-	-	-	2,387
Cəmi	80,307	91,984	67,311	175,494	39,994	455,090
Öhdəliklər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	7,628	3,091	4,009	-	-	14,728
Müştəri hesabları	70,615	47,249	53,944	17,908	-	189,716
Müddətli borc öhdəlikləri	4,969	25,010	19,518	59,011	16,614	125,122
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,490	-	-	-	-	1,490
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	487	1,115	27,959	-	29,561
Kreditlərlə bağlı sair öhdəliklər	47,703	-	-	-	-	47,703
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	132,405	75,837	78,586	104,878	16,614	408,320
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik çatışmazlığı	(52,098)	16,147	(11,275)	70,616	23,380	46,770

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	52,481	-	-	-	-	52,481
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	126	192	230	89	-	637
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	16,397	18,346	1,556	-	-	36,299
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	21,996	37,600	39,583	172,924	74,706	346,809
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	-	-	-	-	10
Sair maliyyə aktivləri	1,254	-	-	-	-	1,254
Cəmi	92,264	56,138	41,369	173,013	74,706	437,490
Öhdəliklər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4,846	-	-	-	-	4,846
Müştəri hesabları	30,435	48,690	58,060	22,725	-	159,910
Müddətli borc öhdəlikləri	18,584	25,124	33,042	76,363	18,584	171,697
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,382	-	-	-	-	3,382
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	187	935	1,122	7,615	21,605	31,464
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	45,078	-	-	-	-	45,078
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	102,512	74,749	92,224	106,703	40,189	416,377
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik çatışmazlığı	(10,248)	(18,611)	(50,855)	66,310	34,517	21,113

Yuxarıdakı cədvəldə müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə göstərilmişdir. Lakin, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq fiziki şəxslər öz depozitləri üzrə hesablanmış faizləri itirmək şərtilə, həmin depozitləri ödəmə müddətindən əvvəl geri götürə bilərlər.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrup likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Qrup aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2010					
Cəmi maliyyə aktivləri	74,431	65,368	44,059	132,001	315,859
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	90,315	68,789	70,443	98,613	328,160
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik çatışmazlığı	(15,884)	(3,421)	(26,384)	33,388	(12,301)
31 dekabr 2009					
Cəmi maliyyə aktivləri	96,237	39,226	24,764	153,129	313,356
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	126,856	62,515	75,964	52,673	318,008
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik çatışmazlığı	(30,619)	(23,289)	(51,200)	100,456	(4,652)

31 dekabr 2010-cu il tarixindən sonrakı on iki aylıq dövr üzrə Qrupun 45,689 min AZN (2009: 105,108 min AZN) məbləğində məcmu likvidlik çatışmazlığı olmuşdur.

Qrupun Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Qrupun idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, banklarda bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Qrupun likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin "tələb edilənədək" statusuna malik olmasına baxmayaraq, həmin vəsaitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası, eləcə də Qrupun keçmiş təcrübəsi göstərir ki, bu cür vəsaitlər Qrupun fəaliyyəti üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır.

Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə likvidlik tələbləri müvafiq öhdəliklərin məbləğindən çox aşağıdır. Belə ki, Qrup adətən müqavilələrə əsasən vəsaitlərin üçüncü şəxslər tərəfindən tələb edilməsini proqnozlaşdırmır. Kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəliklərin ümumi məbləği gələcəkdə ödənilməsi tələb olunan nağd vəsaitləri mütləq şəkildə əks etdirmir. Belə ki, bu cür öhdəliklərin əksər hissəsi onların ödəmə müddətlərinin başa çatmasından əvvəl ləğv oluna bilər.

Əməliyyat riskləri. Qrup əməliyyat riskinə məruz qalır. Əməliyyat riski kredit, bazar və likvidlik risklərindən başqa, birbaşa və ya dolayısı ilə qeyri-adekvat və ya düzgün fəaliyyət göstərməyən daxili proseslər, işçilər və ya sistemlər, yaxud kənar hadisələrdən yaranan zərər riskidir. Qeyri-adekvat və ya düzgün yaradılmamış biznes prosesləri, rəhbərliyin nöqsanları, texnoloji qüsurlar, nöqsanlara nəzarət strukturu, işçilərin nöqsanları, firıldaçılıq və ümumi qəbul edilmiş korporativ etika standartlarına riayət edilməməsi müəssisəyə zərər yetirə bilər.

Əməliyyat risklərinin idarə edilməsində Qrupun məqsədi fəaliyyətin ümumi effektivliyi və xərclərin səmərəliliyi ilə maliyyə itkiləri və Qrupun nüfuzuna yetirilə biləcək zərərin qarşısının alınması arasında balansın yaradılmasından ibarətdir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Əməliyyat riski əməliyyatı aparan bölmədə yaranır və əməliyyat riskləri ilə bağlı qərarların qəbul edilməsinə görə hər bir biznes bölməsi məsuliyyəti daşıyır. Bu məsuliyyət dairəsinə Qrupun daxili nəzarət sistemi çərçivəsində ümumi standartların işlənilib hazırlanması daxildir. Qrupun daxili nəzarət sistemi üzrə yanaşması aşağıdakıları əhatə edir:

- müvafiq vəzifə bölgüsü, o cümlədən maraqların ziddiyyətinə yol verilməməsi, əməliyyatın müstəqil şəkildə təsdiqlənməsi və sistemdən istifadə hüquqlarının dəqiq təsviri;
- əməliyyatların üzvləşdirilməsi və monitorinq tələbləri;
- tənzimləyici və digər hüquqi tələblərə uyğunluq;
- nəzarət qaydaları, prosedurlar və təlimatların sənədləşdirilməsi və biznes və risklərin idarə edilməsi sahələri tərəfindən təsdiqlənməsi;
- effektiv daxili audit funksiyası daxil olmaqla, nəzarət qaydalarına, prosedurlara və təlimatlara riayət edilməsinə daimi nəzarət və monitorinq;
- mövcud və potensial əməliyyat risklərinin davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- müəyyən edilmiş risklərlə bağlı qərar qəbul edərkən nəzarət qaydaları və prosedurlarının davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- gözlənilməz hallar üzrə planların tərtib edilməsi;
- IT təhlükəsizlik məsələlərinin davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- əməliyyat səhvləri və itkiləri haqqında məlumatın təqdim edilməsi və qabaqçılıq tədbirlərin təklif edilməsi;
- müvafiq personalın işə götürülməsi, təlim və ixtisas artırma;
- Qrupun outsorsinq (funksiyanın kənar xidmət göstərənə həvalə edilməsi) siyasətinə riayət edilməsi;
- peşə etikası və etika standartları; və
- risklərin azaldılması, o cümlədən sığortalanması tədbirlərinin tətbiqi.

Qrupun əməliyyat risklərinin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində monitorinqin aparılması, hesabatların hazırlanması və tövsiyələrin verilməsinə görə Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Əməliyyat Riskləri Qrupu və Daxili Audit Departamenti məsuliyyət daşıyır.

29 Kapitalın İdarə Edilməsi

Qrupun kapitalının idarə olunmasında məqsəd (i) Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini (ii) Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və (iii) Bazel sazişinə uyğun olaraq kapitalın adekvatlığı əmsalının 8% həcmində saxlanılması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir. ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital adekvatlığı əmsallarına riayət edilməsinə Bankın Müşahidə Şurasının Sədri, Audit Komitəsinin Sədri, İdarə Heyətinin Sədri, Baş Mühasib və Daxili Audit Departamentinin Direktoru tərəfindən baxılmış və təsdiqlənmiş müvafiq hesablamalardan ibarət aylıq hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasının digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı mövcud tələblərinə görə banklar: (a) məcmu kapitalın minimum məbləğini 10,000 min AZN (2009: 10,000 min AZN) həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 12% (2009: 12%) və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 6% (2009: 6%) və ya yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir.

ARMB-nin məcmu kapital adekvatlığı əmsalının hesablanması məqsədilə, 31 dekabr 2010-cu il tarixinə Bankın məcmu kapitalı 56,284 min AZN (2009: 59,460 min AZN) təşkil edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Qrup 31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir (2009: Qrup kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir). Qrup və Bank eyni zamanda kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan kapitalın minimum məbləği ilə bağlı tələblərə, o cümlədən Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartları haqqında Beynəlxalq Konvergensiya (aprel 1998-ci il tarixində yenidən işlənmişdir) və "Bazel I" adlanan bazar risklərini əks etdirən Kapital haqqında Bazal Sazişinə Əlavədə (noyabr 2005-ci ildə yenidən işlənmişdir) müəyyən edilən Bazal sazişinin tələbləri əsasında hesablanmış kapitalın adekvatlığı səviyyəsinə riayət etməlidirlər. Qrupun Bazal Sazişi əsasında hesablanmış kapital strukturu aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

29 Kapitalın İdarə Edilməsi (davamı)

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
1-ci dərəcəli kapital		
Nizamnamə kapitalı	44,919	30,000
Səhm mükafatı	484	484
Bölüşdürülməmiş mənfəət	(5,558)	6,822
Azlığın payı	2,329	1,818
Cəmi 1-ci dərəcəli kapital	42,174	39,124
2-ci dərəcəli kapital		
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	-	70
Dəyersizləşmə üzrə ümumi ehtiyat	4,289	4,422
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	12,080	20,799
Cəmi 2-ci dərəcəli kapital	16,369	25,291
Çıxılsın: Pay alətlərinə qoyulmuş investisiyalar	(460)	(762)
Cəmi məcmu kapital	58,083	63,653
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər:		
Balans üzrə	296,458	308,873
Balansdankənar	46,625	44,004
Cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	343,083	352,877
Bazel əmsalı	16.9%	18.0%

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, Bank 2010 və 2009-cu illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün kənar qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

30 Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə, daxili peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına, o cümlədən səhm mükafatının yaranmasına səbəb olan səhmlərin emissiyasına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi və mühakimələri şərh edərkən daha inandırıcı mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə nəzərdən keçirilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxa bilər. Bunun nəticəsində Qrupa qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanı bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərti düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2010-cu il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır (2009: ehtiyat yaradılmamışdır). Hər hansı əlavə vergi öhdəliklərinin yaranacağı təqdirdə, Qrupa qarşı əlavə cərimələr və ödənişin gecikdirilməsinə görə faizlər tətbiq edilə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə kapital məsrəfləri ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır (2009: kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər olmamışdır).

30 Şərti Öhdəliklər (davamı)

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Qrupun müəyyən minimum bildiriş müddətinin başa çatmasından sonra ləğv edilə biləcək əməliyyat lizinqləri vardır. Bildiriş müddətinin sonuna qədər əməliyyat lizinqi üzrə gələcək lizinq ödənişlərinin minimum hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
1 ildən az	220	415
Cəmi əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər	220	415

Xüsusi şərtlərə riayət olunması. Bank əsasən müddətli və subordinasiyalı borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etmək məcburiyyətindədir. Bu cür xüsusi şərtlərə əməl edilməməsi Bank üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borc vəsaitləri ilə əlaqədar xərclərin artmasına və ödəmə müddətinin dəyişməsinə gətirib çıxara bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, Bank aşağıda göstərilən bəzi xüsusi şərtlər istisna olmaqla, 31 dekabr 2010-cu il tarixinə və həmin tarixdə tamamlanan il ərzində qüvvədə olan xüsusi şərtlərə əhəmiyyətli dərəcədə riayət etmişdir:

- Bank Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı ("QDTİB") ilə bağlanmış müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan bir xüsusi şərtə riayət etməmişdir. Rəhbərlik hesabat dövründən əvvəl həmin borc vəsaiti ilə bağlı baş vermiş pozuntu halına görə QDTİB-dən ona qarşı sanksiyaların tətbiq edilməyəcəyi barədə rəsmi razılıq məktubu əldə etmişdir.
- Bank Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ("AYİB") ilə bağlanmış müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməmişdir. Rəhbərlik baş vermiş pozuntu halları barədə AYİB-i vaxtında məlumatlandırmış və borc müqaviləsinə rəsmi şəkildə əlavələr etməklə, həmin xüsusi şərtləri yenidən razılaşdırmışdır. 31 dekabr 2010-cu il tarixinə Bank yenidən razılaşdırılmış xüsusi şərtlərə riayət etmişdir.
- Bank 31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il ərzində Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası ("BMK") ilə bağlanmış müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan bir xüsusi şərtə riayət etməmişdir. Rəhbərlik bu pozuntu halı barədə BMK-nı vaxtında məlumatlandırdığını hesab edir və bu hal 31 dekabr 2010-cu il tarixinə qədər aradan qaldırılmışdır.

Rəhbərlik yuxarıda qeyd olunan pozuntu hallarına görə alınmış borc öhdəliklərinin vaxtından əvvəl qaytarılması ilə nəticələ bilən defolt halının baş verməyəcəyini hesab edir. Bu səbəbdən, 31 dekabr 2010-cu il tarixinə müvafiq borc öhdəlikləri üzrə qalıqlar ödəmə müddətlərinə görə təhlil cədvəlində müqavilə üzrə nəzərdə tutulan ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu maliyyə alətlərinin əsas məqsədi lazım olduqda müştərilərə maliyyə vəsaitlərinin təqdim edilməsini təmin etməkdir. Müştərinin üçüncü tərəflər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi halda, Qrupun ödənişlər aparması ilə bağlı mütləq öhdəlikləri əks etdirən zəmanətlər və zəmanət akkreditivləri kreditlərlə eyni kredit riski daşıyır. Müəyyən şərtlər çərçivəsində müştərilər adından nəzərdə tutulan məbləğlərdə ödənişlərin həyata keçirilməsi üzrə Qrupun yazılı öhdəliklərini əks etdirən sənədli və kommersiya akkreditivlərinə müvafiq mal təchizatı və ya nağd pul depozitləri formasında təminat alınır. Həmin sənədli və kommersiya akkreditivləri birbaşa kreditləşdirmə ilə müqayisədə az risk daşıyır.

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar Qrup istifadə edilməmiş məbləğlərin istifadə edilməli olduğu halda, potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə, ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Adətən uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün, Qrup kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə qədər qalan müddətə nəzarət edir. Kreditlərlə bağlı öhdəliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

30 Şərti Öhdəliklər (davamı)

	2010		2009	
	Məbləğ	Ədalətli dəyər	Məbləğ	Ədalətli dəyər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Ləğv edilə bilən istifadə edilməmiş kredit xətləri	35,618	-	35,389	-
Zəmanətlər	10,714	199	7,738	197
İdxal akkreditivləri	1,172	-	1,755	13
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	47,504	199	44,882	210

İstifadə edilməmiş kredit xətləri, akkreditivlər və zəmanətlər üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan ümumi borc məbləği mütləq şəkildə pul vəsaitləri üzrə gələcək tələbləri əks etdirmir, belə ki, həmin öhdəliklərin müddəti borcalana vəsaitlər təqdim edilmədən başa çata və ya ləğv oluna bilər. 31 dekabr 2010-cu il tarixində kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ədalətli dəyəri 199 min AZN (2009: 210 min AZN) təşkil etmişdir. Kreditlərlə bağlı öhdəliklər aşağıdakı valyutalarda ifadə olunmuşdur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2010	2009
Azərbaycan manatı	20,083	16,784
ABŞ dolları	22,751	22,530
Avro	4,666	5,568
Britaniya funt sterlinqi	4	-
Cəmi	47,504	44,882

31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

(a) Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.

31 dekabr 2010-cu il tarixinə amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

(b) Ədalətli dəyərlə uçota alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyası üzrə təhlili.

Ədalətli dəyerdə qeydə alınan maliyyə alətləri üzrə ədalətli dəyərin kateqoriyalar üzrə təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsi aşağıda göstərilir:

	2010	2009
	Müşahidə edilən bazar məlumatlarından istifadə edən qiymətləndirmə üsulu (Səviyyə 2)	Müşahidə edilən bazar məlumatlarından istifadə edən qiymətləndirmə üsulu (Səviyyə 2)
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>		
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ		
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları		
- AIF-in kupon qiymətli kağızları	2,020	-
- Maliyyə Nazirliyinin istiqraz vərəqələri	-	10
CƏMİ ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ UÇOTA ALINAN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	2,020	10

31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)**(c) Ədalətli dəyəri müəyyən edərəkən istifadə edilən üsullar və ehtimallar.**

Ədalətli dəyər məcburi satış və ya ləğvetmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq fəal bazar qiyməti ilə təsdiqlənir. Bazar qiymətləri mövcud olmadıqda, Qrup qiymətləndirmə üsullarından istifadə etmişdir. Fəal bazar qiyməti olmayan dəyişkən faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir. Fəal bazar qiyməti olmayan sabit faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır.

İstifadə edilmiş diskont dərəcələri maliyyə alətinin valyutasından, ödəmə müddətindən və qarşı tərəfin kredit riskindən asılıdır. Bu dərəcələrin təhlili aşağıda göstərilir:

	2010	2009
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər</i>		
- Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	illik 3% - 10%	illik 3% - 16%
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar</i>		
- Korporativ kreditlər	illik 5% - 30%	illik 5% - 30%
- Avtomobil kreditləri	illik 6% - 30%	illik 12% - 36%
- İstehlak kreditləri	illik 8% - 30%	illik 14% - 30%
- Sahibkarlara verilmiş kreditlər	illik 5% - 36%	illik 6% - 36%
- İpoteka kreditləri	illik 4% - 28%	illik 4% - 26%
<i>Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər</i>		
- Digər bankların cari müddətli yerləşdirmələri	illik 7.5% - 10%	illik 3.5% - 10%
<i>Müştəri hesabları</i>		
- Digər hüquqi şəxslərin müddətli depozitləri	illik 6.5% - 13%	illik 6% - 15%
- Fiziki şəxslərin müddətli depozitləri	illik 1% - 20%	illik 5% - 20%
<i>Müddətli borc öhdəlikləri</i>		
- Hökumət agentlikləri və beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış müddətli borc öhdəlikləri	illik 1% - 15.5%	illik 1% - 11.5%
<i>Subordinasiyalı borc öhdəlikləri</i>		
- Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	illik 10% - 10.5%	illik 10% - 10.5%

32 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle əks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZƏD"). "Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle əks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin uçot zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) satış üçün maliyyə aktivləri. Maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	2010			2009			
	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	Cəmi	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>							
Aktivlər							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	54,600	-	-	54,600	52,481	-	52,481
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	727	-	-	727	637	-	637
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər							
- Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	27,903	-	-	27,903	35,655	-	35,655
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar							
- Korporativ kreditlər	36,909	-	-	36,909	54,044	-	54,044
- Sahibkarlara verilmiş kreditlər	34,962	-	-	34,962	60,151	-	60,151
- Avtomobil kreditləri	74,285	-	-	74,285	49,853	-	49,853
- İstehlak kreditləri	43,857	-	-	43,857	26,467	-	26,467
- İpoteka kreditləri	38,009	-	-	38,009	32,804	-	32,804
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	2,020	-	2,020	-	10	10
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	-	200	200	-	-	-
Sair maliyyə aktivləri							
- Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	1,564	-	-	1,564	667	-	667
- Məhdudliyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	789	-	-	789	424	-	424
- Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	34	-	-	34	163	-	163
Cəmi maliyyə aktivləri	313,639	2,020	200	315,859	313,346	10	313,356

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınmışdır.

33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər-hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2010 və 31 dekabr 2009-cu il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2010				2009			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 2010: 8%-24%; 2009: 9%-12%)	910	139	-	1,278	1,111	10	62	402
İlin sonuna müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(16)	(1)	-	(18)	(21)	-	(1)	(8)
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta xərcləri	-	-	-	-	-	-	-	132
Cari/hesablaşma hesabları	318	203	32	586	1,243	6,050	976	11
Müddətli depozitlər (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 2010: 10%-15%; 2009: 12%-15%)	706	-	20	2,648	465	-	191	-
Müddətli borc öhdəlikləri	-	-	22,770	-	-	-	33,617	-
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	12,335	-	-	-	12,047	-

33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2010 və 31 dekabr 2009-cu il tarixlərində tamamlanan illər üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	2010				2009			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
Faiz gəlirləri	85	10	-	107	10	6	4	15
Faiz xərcləri	76	-	1,748	302	55	33	6	-
Kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın (qaytarılması)/yaradılması	(4)	-	-	(16)	(14)	-	(1)	5
Haqq və komissiya gəlirləri	3	1	-	361	3	-	-	-
Haqq və komissiya xərcləri	-	-	-	-	27	-	187	13
Sığorta xərcləri	-	-	-	249	-	-	-	183
Sair gəlirlər	-	-	32	3	-	-	-	94

31 dekabr 2010 və 31 dekabr 2009-cu il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə digər hüquq və öhdəliklər aşağıda göstərilir:

	2010				2009			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
İlin sonuna Qrup tərəfindən açılmış zəmanətlər	-	-	-	504	-	-	-	807

Banka son nəzarətedici tərəf cənab Eldar Qəribovdur (2009: cənab Eldar Qəribov).

Rəhbərlik hesab edir ki, AYİB və DEG Bankın nominal səhmlərinin 20%-dən az hissəsinə sahib olsa da, Müşahidə Şurasında iştirak etməklə Qrupun maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərarların verilməsində əhəmiyyətli təsirə malik olduqlarına görə BMS 24 "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatın açıqlanması" Standartında nəzərdə tutulan əlaqəli tərəflər anlayışına cavab verirlər. Bu səbəbdən AYİB və DEG ilə həyata keçirilmiş əməliyyatlar və həmin əməliyyatlar üzrə qalıqlar hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanmışdır.

31 dekabr 2010-cu il tarixində tamamlanan il ərzində baş rəhbərliyə ödənişlər 867 min AZN (2009: 897 min AZN) təşkil etmişdir.

34 Əsas Törəmə, Assosiasiya Olunmuş və Birgə Müəssisələr

Adı	Fəaliyyət növü	Səsvərmə hüquqlu səhmlərdə iştirak payı	Nizamnamə kapitalında iştirak payı	Qeydiyyat ölkəsi
Unileasing Unicapital	Lizinq Broker	66.7% 100.0%	66.7% 100.0%	Azərbaycan Azərbaycan

31 dekabr 2010-cu il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınan 2,329 min AZN məbləğində azlığın payı 31 dekabr 2010-cu il tarixinə AYİB-in UniLeasing şirkətinin səhmlərindəki 33.3% iştirak payını əks etdirir.

35 Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

15 mart 2011-ci il tarixində Bank hər birinin nominal dəyəri 10,000 ABŞ dolları olan 2,500 ədəd konvertasiya olunan istiqraz emissiya etmişdir. Tədavül müddəti beş il olan istiqrazlar üzrə illik gəlirlilik 6 aylıq LIBOR+8% təşkil edir. 29 mart 2011-ci il tarixində AYİB 17,500 min ABŞ dolları dəyərində konvertasiya olunan istiqraz əldə edib, DEG isə 7,500 ABŞ dolları dəyərində istiqraza abunə yazılıb. Konvertasiya olunan istiqrazlar Bankın kapital bazasının gücləndirilməsi, eləcə də, uzunmüddətli likvidliyin təmin olunması üçün nəzərdə tutulub. Bu sövdələşmə Banka kiçik və orta müəssisələrin və pərakəndə müştərilərin kreditləşdirilməsi də daxil olmaqla, iqtisadiyyatın real sektorunun maliyyələşdirilməsini davam etdirmək imkanı verəcək.